

Külma närvi järgmistel riigieksamitel!

Raivo Juurak

raivo.juurak@opleht.ee

Tundub, et riigikirjand andis gümnaasiumi lõpueksamitele hea stardi.

Postimehe kommentaariumis kii-dab tänavusi kirjanditeemasid üle kolmesaja õpilase ja enamik usub, et läks hästi. „Miks ei olnud sporti!” oli noorte ainus etteheide. Täiskasvanud on olnud mõnevõrra kriitilisemad. Anvar Samosti arvates oleks võinud olla ka mõni Eestit käsitlev teema. Kas ei tahetud Eesti teemat vene abiturientidele peale suruda? Jelena Skulskaja arvates on aga kirjandi aeg üldse läbi. Ta meenutab, et kirjutas ise keskkooli lõpetades täpselt samasugustel teemadel, nagu tänavu välja pakuti, ainult majanduslanguse asemel oli Lenin.

Ka REKK-i peaspetsialist Märt Hen-noste väidab, et klassikaline kirjand on ennast ammendanud. Järgmisel ning ülejärgmisel aastal katsetatakse uut tüüpi riigieksamikirjandiga, kus pealkirju ja teemasid enam ette ei anta ning õpilased kirjutavad probleemipõhiselt nagu artiklit. Teine osa uuest eksamist kontrollib teksti mõistmist. Plaanide järgi lähivad kõik koolid uutmoodi eesti keele riigieksamile üle 2012. aastal.

Mis puutub Eesti teemasse vene koolis, siis 2010. aastast alates peavad vene abiturientid tegema kirjandi asemel eesti keele kui teise keele riigieksami. Kirjand muutub vene koolis vabatahtlikuks.

Mis on veel eksamites uut? REKK-i infotunnis märgiti järgmist.

■ Tänavu peab võõrkeeleeksami suulise osa salvestama, kui abiturient seda soovib. Diktofoni võib küsida REKK-ist, kuid salvestada on lubatud ka mobiiltelefoni, MP3-mängija või sülearvutiga. Edaspidi on plaanis ikkagi kõigi vastuste salvestamise ni jõuda, sest see suurendab teiste maade usaldust Eesti riigieksamite vastu. Praegu vastab REKK-i eksamitest kõige rohkem rahvusvahelisele standardile eesti keele kui teise keele eksam.

■ Kui mitte tänavu, siis järgmisel aastal kindlasti saavad abiturientid digitaalselt allkirjastatud e-tunnistused. Neid on lihtne e-kirjaga edasi saata.

■ Alates käesolevast õppeaastast peavad õpilased sooritama kõik valitud riigieksamid. Kui mõni valitud eksam jääb tegemata, kooli lõpetada ei saa.

■ Tänavu on abiturientidel õigus tutvuda oma riigieksamitööga juba enne vaide (apellatsiooni) esitamist. Sellekohase avalduse võib saata REKK-ile e-kirjaga.

■ Vahetult pärast eksami sooritamist saab abiturient soovi korral oma eksamitöö arutlevatest osadest koopia. Tal on nendele osadele autoriõigus, märgiti REKK-i infotunnis.

Eksamikorralduse osakonna juhataja Andres Ääremaa kinnitas REKK-i infotunnis võõrkeeleeksami suulise osa intervjuerijatele, et vestluse salvestamiseks eksamil piisab sülearvutist, mobiiltelefonist, MP3-mängijast või diktofonist – helistuudiot pole selleks vaja ehitada.

RAIVO JUURAKU foto

Igal poisil oma pill: ühel saksofon ja teisel sulg

Vormistatud olid kirjandid nii, nagu nad pididki olema: kirjutatud vihiku mõõtu joonteta paberile, samasugune paber kaanteks ümber, kogu kupatus paberiklambri või niidiga koos. Kaanel hästi loetavalt pealkiri: Kreutzwald ja Koidula. Jumala pärast ilma jutumärkideta. Ja ilma punktita. /- -/

Rumma alustas nii:

Tõsiselt võetava kirjanduse pind oli Eestis möödunud sajandi teiselgi poolel alles üsna piiratud. Ja võiks öelda, et viieteistkümne aasta jooksul, s. o. 1867 kuni 1882, oli sel pinnal ellipsi kuju. Seda selles mõttes, et see oli kahe fookusega ehk tulipunktiga pind, nagu on nimelt ellips, mille valem on

teatavasti $x^2/a^2 + y^2/b^2 = 1$. Tulipunktideks olidki need kaks – Kreutzwald (1803–1882) ja Koidula (1843–1886). Kusjuures sõõr, mille keskpunktiks oli olnud Kreutzwald, muutus kahetulipunktiliseks ellipsiga piiratud pinnaks 1867-ndal aastal, Koidula esimese luuletuskogu „Emajõe ööbiku” ilmumisel. Sealt peale oli Kreutzwald eesti kirjanduse eepiliseks, Koidula selle lüüriliseks fookuseks.

Tummel kirjutas:

Kreutzwald oli algul äriteenijaks Tallinnas, Pikal tänaval hr. Karu kaupluses. Seal müüdi riiet, rauakaupu ja arvatavasti ka veini, ja Kreutzwaldi isa tahtis teha pojast korraliku kaupmehe. Väga varsti selgus, et

Kreutzwaldil polnud äriliseks tegevuseks tarvilikku vaimset liikuvust ja tal tuli hakata tööle rahvaalgustamise ja „Kalevipoja” kirjutamise alal. /- -/

Penn oli pööranud selle peale lõua Jaagu poole, aga jätnud silmad Terrepsoni kuklasse, ja öelnud – või kuidas ütelda – irvitanud, ühmanud, pomisenud, sosistanud: „...Tead, igal boizil oma bill. Minu oma – zaksofoon. Kõige üliäärmisemal juhul – bisikene bianiino. Aga mitte z u l g.”

Jaan Kross

„Wikmani poisid”,
Eesti Raamat 1988

Kõrgharidus loob ettevõtlast

TÕNIS LUKAS

„Kõrgharidus ei peaks alluma „ühiskonna vajaduste” nime all kirjeldatud hetkehuvidetele ja primitiivsele arusaamale teadmiste kiirest kaubaks muutmisest.”

LK 3

Ka muinsuskaitse mõistmine algab eetikast

JAAN TAMM

„Mälestisega toimuvat ei tohiks vaadata vaid kui kinnisvaraarendust.”

LK 4

Keelt oskab! Aga...

VIKTORIA LADÕNSKAJA

„Lapsed, see on kolmnurk” – on peaaegu kõik, mida ta peast rääkida suudab. Põhilise loeb paberilt maha, kusjuures vigade ja aktsendiga.”

LK 5

Kahtlemist on keeruline õpetada

ANDRES LUURE

„Filosoofia on keeruline, sest elu ongi keeruline.”

LK 7

New Yorgi suurfirmade asendamatu abiline

PIRET LOONE

„Praegu tundub uskumatu, et tulin 18-aastasena kahe kotiga võõrasse riiki. USA on olnud mulle kõigi võimaluste maa.”

LK 11

KOOLIJUHT

Neeme Rand,
Kuressaare ametikooli direktor,
Eesti kutseõppe edendamise ühingu
juhatuse esimees

Arvatakse, et on kaht liiki organisatsioone, mis majanduskriisi ajal hästi elavad: esimene on kaitsevägi, kellel pole siis värbamisprobleeme, ning teine kool, kuna inimestel on rohkem aega ja tahtmist õppida.

Juba tööturul olevate inimeste täiendus- ja ümberõpe on ametikoolide järjest laienev tegevusvaldkond. Elukestval õppel on Eesti kontekstis sügav tähendus: on ju ligi pooled tööturul oliaist vaid üldkeskharidusega, st erialase kutse- või kõrghariduseta. Majandustsükli kõrgseisu ajal, kui töökäsi on puudu, ei ole see probleem, praegu on aga just selliste inimeste hulgas kõige enam töötuid.

Kuressaare ametikooli uksest astus eelmisel nädalal sisse Saaremaal elav Ghana kodanik, kelle eesti keele oskus oli pea olematu, kel oli aga kindel visioon erialast, mida ta õppida tahab. Nimelt soovis ta saada juuksuriks. Kuidas peaks ametikool sellisele tahtmisele reageerima? Kas saatma õppida soovija uksest välja, kuna teda on keeruline kooli õpitegevustesse lülitada ja see paneb õpetajatele täiendava töökoormuse? Arvan, et mitte.

Paindlikkust on tänase ja homse ametikooli oluline märksõna. Ideaalne oleks, kui iga õppida soovija saaks omandada just sellised erialaoskused, mis tal puudu on, ning seda just endale sobival ajal: õhtuti, nädalavahetustel vms. Täies mahus me selle ideaalini tõenäoliselt ei jõua. Paindlike õppeviiside pakkumises juba tööturul olevatele inimestele meil siiski arenguruumi veel on.

Tänapäeva kutsekooli põhiline töömaht ei tule siiski täiskasvanute, vaid noorte õpetamisest. Võrreldes Põhjamaade ja teiste meist majanduslikult paremal järjel olevate Eurooliidu liikmesriikidega on kutsehariduse valinud noorte osatähtsus Eestis suhteliselt madal. Eelkõige on asi kutsekoolide maines – õpetuse tasemele ja õppetingimustele hinnangut andes tehakse neile koolidele sageli liiga. Oluline on, mida õpitud ametiga hiljem peale hakata ja kui haljale oksale see noore aitab. Tubli töömees või -naine on ka tulevikus hinnatud ning väärikalt tasustatud. Ka haridustee jätkamise mõttes pole kutsekool tupik.

Arvan, et tee rakenduskõrghariduse omandamise juurde peab kulgema just ametikoolide kaudu, seal saadakse praktilised, käelised oskused. Kõrgkoolis saab selle baasil oma teadmisi ning oskusi täiendada. Usun, et rakenduskõrgkoolid oskavad hinnata selliste noorte pühendumist ja motivatsiooni, kes teavad, mida nad tahavad.

Mäng maksudega: euro toob õnne meie õuele

Tekkis ketserlik mõte: kui poliitikutud ja ametnikud ei saa hakkama riigieelarve koostamise (kärpimise, sissetulekute suurendamisega), on vahest viga lihtsalt selles, et neil puudub pingelise pere-eelarve koostamise kogemus. Riigi eelarvepoliitika ei tohiks ju põhimõtteliselt erine-da pere (kui ühiskonna algrakukese) eelarvepoliitikast. Juhtides riiki kui äriprojekti, ei lähtuta samadest alustest kui pereelus. Iga perekond, kes majandab toimetuleku piiril, teab, et laste haridus ning pere tervis ja turvalisus on viimased asjad, mille arvelt kokku tõmmata.

Muidugi võib tekkida raskusi reaalsusest arusaamisega, kui pole olnud vajadust elada aastate kaupa iga kuu lõpus näpud põhjas, tundes puudust kõige hädapärasemast; samas suhteliselt vaesudes, kuivõrd iga-aastane 10% palgatõus möödub puutumatult; maksuvõlgnikuna kuulata targutusi teemal, et raha pole kõige olulisem; et käes on aeg mõelda väärtustele, muuta hoiakuid ja mõttemaailma, tegutseda uuel tasemel ja teistmoodi, säästa raske(ma)teks aegadeks.

Reformierakonna poliitikud kordavad kui mantrat, et maksudega ei mängita ja euro on ülim väärtus. See muutub juba natuke naljakaks, liigne kordamine on tarkuse võõrasema. Igal võimalikul juhul rõhutatakse, et mingil juhul ei tohi tõsta tulumaksu, ka mitte üksikisiku tulumaksu. Mispärast öieti? Ei saa ju võtta tõsiselt väiteid, et tulumaks ei kasvata riigikassat, küll aga riigiaparaati (maksude arvestamiseks-kontrollimiseks – NB! arvutiajastul); et rikkad leiavad niikuinii teid maksudest kõrvalenihverdamiseks (riigi petmine oleks seega justkui loomuldasa maksupoliitikasse programmeeritud).

Sloganlikku mantrat „maksudega ei mängita” saaks tõsiselt võtta üksnes siis, kui poliitikud poleks nendega juba ammu mängima hakanud, rakendades maksupoliitika valimislubaduste vankri ette. Ja kui kas või eelmisel suvel oleks võetud kõneks euro – siis aga seadis juhtiva valitsuserakonna üldkogu teatavasti eesmärgiks võita pigem kohalikud valimised ja saada europarlamenti kolm kohta. Tulumaksu tõstmine näib olevat just

kui viimane liin, millest ei anna enam taganeda. Maksud tuleks rahule jätta, kordab ka Euroopa Komisjoni asepresident Siim Kallas (ÄP, 27.04). Peaministri seisukoht on, et iga kokkuhoitud miljard aitab vältida koon-damisi või õpetajate ja politseinike palgakärpeid (PM, 28.04). Nii ongi.

Ega palju võimalusi ole – kas tõsta tulumaksu või vähendada palka. Üksikisiku tulumaks tuleb tõsta ajutiselt tagasi endisele tasemele niikui-nii, ja pigem varem kui liiga hilja. Üksikisiku tulumaksu tõstmisest saavad inimesed üldiselt aru, sest see mitte ainult et tundub viitavat solidaarsusele, vaid teatud määral ongi seda. Kõrgepalgalistel on seda muidugi raskem heaks kiita kui n-ö lihtinimestel – vrd näiteks tulumak-suprotsendi osatähtsust 15 000- ja 150 000-kroonise sissetuleku puhul. Kui juba tulumaksu tõstmine praegu-selt 21 protsendilt 22-le tooks poole aasta arvestuses riigikassasse juurde tööpoolest 350 miljonit krooni (vt PM, 27.04), peaks selle tõstmine 26 protsendile aasta arvestuses olema küllalt kopsakas. Kui tulumaksu ei

suudeta nüüd tõsta, tuleb ilmselt peagi kõne alla võtta astmelise tulu-maksu kehtestamine. Ja kui ka seda liiga hilja otsustatakse teha, jäävad nähtavasti üle ainult n-ö sõjakommu-nistlikud meetodid.

Kõik läheb siiski ilmselt nii nagu alati – poliitilise otsustamise loogika kohaselt. Mis on vahet mõistlikul ja mõistuspärasel otsustamisel, seda on teravmeelselt käsitlenud filosoofia-dotsent ja arst Valdar Parve aprilli Hariduses. Poliitikud ei otsi vastust sellele, mis on tõde või mis sotsiaalne õiglus. Kuidas käituda mõistlikult ka ebakindlas olukorras, kui pole teada, mida mõistuspärane tegutsemine võib kaasa tuua? Näiteks marutõves rebase jälitamine linnapargis soomu-ki või jahikoeraga on mõistuspärane, ent mitte mõistlik. Valdar Parve kirju-tab: „Mõistlik poliitiline lahendus vor-mistatakse lõpuks mõistuspäraselt, mis tähendab, et see tuletatakse (ak-sio)loogiliselt mingist kesksest väärtu-sest, milles parteid kokku lepi-vad.”

Karl Kello

Kus võiks asuda Lahemaa gümnaasium?

Enn Kirsman,

lastevanemate liidu juhatuse esimees,
koolivõrgu arengukava 2004–2012 autor

Põhikooli ja gümnaasiumi plaanitav eraldamine eeldab Ida-Harjumaal koolivõrgu põhjalikku ümberkorraldamist.

Kui panna sirkliteravik Kolga alevikku ja tõmmata kaardile 12-kilomeetrise raadiusega ringjoon, jääb sinna sisse neli täistsüklilga keskkooli, mis 1970. aastatel seoses kohustuslikule keskha-ridusele üleminekuga avati.

Kuidas saab Ida-Harjumaal säilitada piirkonnas keskhariduse omandamise võimalused? Kuusalu vald ja Loksa linn annavad kahepeale kokku ühe gümnaasiumipiirkonna, sest käesole-va aasta alguses elas siin rahvastiku-registri andmetel 10 107 elanikku. Kuid missugusest Ida-Harjumaal koo-list võiks saada puhas gümnaasium?

EHIS-e andmetel õppis 10. novemb-ril 2008 Kuusalu keskkooli põhikooli-astmes 390 ja gümnaasiumiosas 118 õpilast, Kolga keskkoolis olid vastavad arvud 125 ja 37, Loksa 1. keskkoolis 167 ja 56 ning Loksa vene gümnaa-siumis 147 ja 34. Seega ei ole ühelgi neist lootust gümnaasiumina jätkata ning juba lähitulevikus saab güm-naasiumitaseme õppe säilitamisest Kuusalu valla ja Loksa linna koostöö proovikivi.

Neli võimalust

Milline siis võiks olla „Homniku-Har-jumaa” koolivõrk 1. septembril 2011? Näen kahte suuremat stsenaariumi. Negatiivne on kurb, aga lihtne: oma-valitsused ei suuda kokku leppida ning meie piirkonnale lähim güm-naasium asub Tallinnas või Rakveres. Positiivse lahenduseni jõudmiseks paistab olevat kolm võimalust.

■ Piirkonna kõik neli kooli jät-kavad põhikoolidena ja keskkoolina asutatakse päris uus kool, nimetagem seda näiteks Lahemaa gümnaasiu-miks. See asub Kolgas kui piirkonna

Kas Maarja Nummert projekti järgi valminud kaunist Kolga keskkoolist saab põhikooliklassideta Lahemaa gümnaasium? Väga head lahendust piirkonnas keskkooli säilitamiseks ei ole.

HEIKI VARENDI foto

geograafilises keskpunktis. Koolile ehitatakse kas päris uus maja või renoveeritakse Kolga mõisa peahoone uhkeks gümnaasiumimajaks.

■ Taastatakse olukord, mis keh-tis enne Kuusalu keskkooli gümnaa-siumiklasside avamist 1974. aastal – piirkonna ainus gümnaasium asub Loksal. Loksa linn viib oma eesti- ja vene põhikooliõpilased ühte koolmaj-ja, teises majas aga avatakse Loksa ja Ida-Harjumaal gümnaasiumiklasside õpilaste baasil Lahemaa gümnaasium.

■ Lahemaa gümnaasium asutatakse Kolgas, Kolga põhikoolilapsed hak-kavad õppima Kuusalu ja Loksa põhi-koolis. Praeguses Kolga keskkoolihoo-nes avatakse Lahemaa gümnaasium.

Miks ma ei paku isegi variandina võimalust, et põhikoolita gümnaasium tekib Kuusalus, kus on piirkonna suu-rim kool? Sest on täiesti mõeldamatu, et ligi neljasada põhikooliosa õpilast

hakataks iga päev Kuusalust Loksale, Kolgasse ja mujale transportima!

Minu isiklik eelistus kaldub Kolga keskkooli Lahemaa gümnaasiumiks reorganiseerimise kasuks. Kuusalus ja Loksal on koolide juurde ehitatud võimsad ujulatega spordikompleksid, mis on vajalikud eelkõige põhikooli-lastele. Lisaks on Kolga koolimaja güm-naasiumile kõige sobilikuma ruumi-jaotusega.

Head lahendust pole

Ei välista Lahemaa gümnaasiumi raja-mist ka Loksale, kuid pelgan, et Kuu-salu ja ka Kolga keskkooliklassides õppivad noored eelistaksid sel juhul oma haridusteed jätkata Tallinnas, sest sinna pääseb lihtsamini.

Kõige uhkem variant oleks muidu-gi Kolga mõisahoonet renoveerimine Lahemaa gümnaasiumiks, kuid see

käib praeguses majandusolukorras ilmselt üle jõu isegi Kuusalu valla-le ja Loksa linnale üheskoos. Milline variant realiseerub, otsustavad voliko-gud. Võidakse jõuda ka neljanda-viienda lahenduseeni.

2011. aasta sügis võib tunduda kau-gena, kuid hariduselus tuleb muuda-tusi pikalt planeerida ja hoolikalt ka-vandada, sest see puudutab ju paljusid lapsi ja ka nende vanemaid. Üks on aga selge – väga head lahendust piir-konnas gümnaasiumiõppe säilitami-seks ei ole, kui just minister Lukas ei loobu absoluutsest nõudest, et põhi-kool ja gümnaasium peavad ilmtingi-mata üksteisest eraldatud olema.

Minule kui Kuusalu kooli patrioo-dile meeldiks muidugi, kui Kuusalus säiliksid kõik põhikooliklassid ning keskkooliosa võtaks ministri soovitud moodud – kasvaks kolme paralleel-klassiga gümnaasiumiks.

Konverentsi paneeldiskussioon kõrgkoolide rollist majanduskasvus: (vasakult) TÜ professor Urmas Varblane, TLÜ tuleviku-uuringute instituudi direktor Erik Terk, EÜL-i haridus-poliitika nõunik Tanel Sits, rakendus-kõrgkoolide rektorite nõukogu esimees Anneli Kannus, TÜ rektor ja rektorite nõukogu esimees Alar Karis.

RAIVO JUURAKU foto

Kõrgharidus loob ettevõtlust

Karl Kello

karl@opleht.ee

Kõrgharidusprobleemid algavad koolist, tõdes ettevõtja Enn Veskimägi kõrghariduskonverentsil 22. aprillil Tallinnas. Et hariduse tase ei langeks, tuleb läbi viia gümnaasiumireform, pannes ühtlasi rohkem rõhku reaalinetele.

Ettevõtluse ja ülikoolide ühistööst kõneldes kipuvad haridus- ja majandusinimesed üksteisest mööda rääkima. Kas ülikooliharidus loob ettevõtlust või pigem vastupidi? Kas haridust näha era- või pigem avaliku hüvena?

„Kõrgharidus ja teadus on iseväärtused, mitmetahulised strateegilised valdkonnad, mille kaugem eesmärk on luua alus ühiskonna ja majanduse arenguks. Nende mõju nii majandusele kui ka ühiskonnale on olemuselt pikaajaline ning otsene lootus tagada kiirete muudatustega kõrghariduses hästi kiire arenguhüpe majanduses ei ole õigustatud. Praegune finantskriis ja sellele järgnenud majanduslangus pigem kinnitavad tõsiasja, et teadus ja kõrgharidus peaksid olema võimalikult autonoomsed ja mitte alluma „ühiskonna vajaduste“ nime all kirjeldatud hetkehuvidele ja primitiivsele arusaamale teadmiste kiirest kaubaks muutmisest või muutumisest,” tõdes haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas konverentsil „Eesti kõrghariduse roll uue majanduskasvu saavutamiseks“.

Tõnis Lukas,
haridus- ja
teadusminister

Vt ministri ettekande täisteksti Õpetajate Lehe võrguväljaandest (www.opleht.ee) pealkirja alt „Kõrgharidus majandust toetamas“.

Talendid otsustavad

Kõrgkoolid on tuleviku tagatis, arusaam teadmiste kiirest kaubaks muutumisest aga pehmelt öeldes ebaadekvaatne. Peeter Kreitzbergi järgi pole küsimus mitte niivõrd selles, mida haridus annab majandusele, vaid mida majandus annab haridusele.

Raivo Vare tõi esile, et tõeliste tööstusgigantide autoriteetse arvamuse kohaselt on majandusarengu eelduste seas esikohal juurdepääs talentidele, nende säilitamine ja arendamine.

Juurdepääs kapitalile asub esimese kümne teises pooles. Seega tähtsustavad ka majandusinimesed ise talente ja andekust tunduvalt enam kui kapitali, sest intellektuaalne kapital ei mullistu nii kergesti kui n-ö monetaarne.

Talentide ja andekate hoidmine ning arendamine on väikerahvastele – mida väiksem rahvas, seda suhteliselt olulisem roll on täita igal tema liikmel. Üks inimene Eestis pole sama tähendusega kui Hiinas, isegi miljon inimest Eestis pole kaugeltki see mis miljon inimest Hiinas (kui juba USA rahvaarv öeldakse naljatamisi jäävat Hiina rahvaloenduse vea piiridesse...). Meil olgu iga inimene vähemalt Euroopa keskmisel tasemel, võimalused selleks peab riik olema talle loonud, sedastas Eesti üliõpilaskondade liidu hariduspoliitika nõunik Tanel Sits.

Loovus teeb inimesest inimese

Euroopa kvaliteediauhinna hindaja Jari-Pekka Kukkoneni sõnul on inimese keskne ja eristav omadus loovus. Väikese riigi ja rahva jaoks on loovus edukuse kriitiline tegur, kõige tähtsam loodusvara. Koolisüsteemi aga loov käitumine ei sobi. Kas andekus on üksnes riigieksamitega mõõdetav, küsis Heldur Meerits – nende tulemustest sõltub inimese edasine elukaik. Rektorite nõukogu esimehe Alar Karise tähelepanekute kohaselt on lapse loomulik andekus ülikooliajaks minevikuks saanud, jäänud on poliitiliselt korrektsed arusaamad. Loovad ja andekad kaovad kusagil ära, doktorantuuri jõuavad need, kes on suutnud vastu pidada. Loovaid veidrikke pole õppejõudude ega tudengite seas, süsteem on nad ära sõõnud.

Samas siirdub andekaid noori välisülikoolidesse ega pruugi sealt tagasi tulla, tõdes Peeter Kreitzberg. Andekate lahkumine seab ohtu Eesti riigi ja ühiskonna jätkusuutlikkuse. Haridus on strateegiline valdkond, seda ei saa muuta impordiobjektiks. Võimalikult paljud andekad noored peaksid õppima Eestis ja valima siin akadeemilise karjääri. Välisõppejõudude kasutamisel on ka varjukul: keskpärased õppejõud tulevad siia ja meie andekad noored lähevad välja. Tuleks tuua sisse andekaid välisüliõpilasi Hiinast, Ukrainast, Gruusiast, Vene sugulasrahvaste seast, see ei vastandu mingil moel meie rahvuslikele huvidele.

Intellektuaalse kapitali puudujäägile keskendus TÜ professor Urmas Varblane: ettevõtluse arengut takistab teadmiste ja uude ideede puudus. Jari-Pekka Kukkoneni järgi suudab

üksnes kolmnurk *haridus, ettevõtlus, riik* jätkusuutlikkust tagada. Selle kolmepoolse koostöö alged oleksid meil justkui juba täheldatavad, aga poliitiline tundlikkus on Eestis väga suur. Riiklikud prioriteedid muutuvad valimiste käigus. Puudub visioon, mis elaks läbi mitmete valimiste, haakudes riigi konkurentsivõimega.

Kõrgharidus massidesse

Investorite liidu juhatuse liikme Heldur Meeritsa kujutluses peaks ülikooliharidus olema massiharidus, kuivõrd see arendab inimest. Kõrgesti koolitatud leiavad ka kergemini tööd. Ehkki, nagu tõdes Standard AS-i juhatuse esimees Enn Veskimägi – kui kõrgharidusega inimesi iseloomustab suhteliselt väiksem töötus, on see põhjustatud asjaolust, et suur osa neist töötab avalikus sektoris, kus ei koondata nii palju kui erasektoris. Ja just avalikku sektorisse suundub tööle suur osa nendest, kes lähevad kergemat teed ega hakka raskemate ainetega (matemaatika, füüsika, keemia) maadlema.

Kuigi haridus on Tanel Sitsi järgi ka erahüve, on see eelkõige siiski avalik hüve, eriti väikeses riigis. Ent Eesti tudengid on Euroopa tipus õpingutele mittepühendumises: 68 000 üliõpilastest 32% töötab täiskoormusega, 26% osalise koormusega, 42% maksab õppemaksu. See on Eesti üliõpilaste panus meie majandusse – kuigi põhipanus peaks ilmnema tulevikus.

Hakata ettevõtlikuks

Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts polnud rahul olukorraga, kus üliõpilane ei pea esimeseks valikuks ettevõtlust. Eestlased peavad ettevõtlikumaks saama. Ülikoolidesse tuleb läbivalt viia ettevõtlusõpe.

Siinkirjutajale aga tundub, et eesti inimese ettevõtlusaktiivsus ei ole madal, vaid ettevõtlikkus lihtsalt ei suundu neisse kanalitesse, mida kohe-se kasumi väljavõtmisele orienteeritud riik/ühiskond hea meelega näeks.

Käsitledes Eesti kõrghariduse globaalset konkurentsivõimet, nentis Juhan Parts, et küsimus pole mitte maailma parimate ülikoolide edetabelite kultuses, vaid selles, kas ajud koonduvad Euroopasse või lahkuvad. Vana-Euroopa kaotab positsioone. Ta tõi esile idee Läänemere ülikoolist (kui võrgustikust), mis kuuluks maailma kümne parima ülikooli hulka. Kusjuures Läänemere maid ei peaks väga kitsalt mõistma, nende hulka peaks arvama ka Põhja-Saksamaa ja miks mitte Loode-Venemaa.

KÜSIMUS JA VASTUS

Mida on vaja kõrghariduses muuta?

HEIDO VITSUR,
majandus-
teadlane:

„Ülikoolid peavad küsima, mida majandus vajab, ja majandus peab tundma huvi, mida ülikoolid vajavad. Sellise teineteise leidmiseni on vaja jõuda. Eelkõige tähendab see, et meie ülikoolid peavad muutuma avatumaks. Praegu on nad oma autonoomia ja akadeemilise eluga ülemöödunud sajandis. Autonoomia on muidugi vajalik, kuid maailmas ringi vaadates näeme, et autonoomiast hoolimata kannavad ülikoolid kuldseid käeraudu – suur osa nende finantseeringutest tuleb programmidest, mis vastavad ühiskonna, mitte ülikoolide enda prioriteetidele.“

URMAS VARBLANE,
TÜ professor:

„Ülikool peab kujundama aktiivset eluhoiakut. Me ei tohi leppida sellega, et ülikoolist tulnud noored ütlevad: „Miks ei tehta? Tehtagu!“ Ise tuleb teha! Ülalpeetava mentaliteet on väga levinud. Ülikoolid peavad töötama välja ka üliõpilaste heade ideede registreerimise ja rakendamise süsteemi. Arengupotentsiaaliga noortele on vaja anda nõu, kuni projektide ja ettevõtete tekkimiseni. Midagi tuleb ette võtta ka insenerikoolitusega, aga siin tuleb alustada juba kesk- ja põhikoolist, kus teadus ja tehnika pole lastele huvitavaks tehtud. Näiteks infotehnoloogiat kasutatakse koolides väga vähe. Et laps oskab Wordi ja Excelit kasutada, on kõigest esimene trepiaste, kust on vaja veel viis-kuus astet edasi minna.“

JOONAS PÄRENSON,
EÜL-i juhatuse
esimees:

„Aeg on lõpetada vaidlused selle üle, kas Eestis peab olema üks või kaks ülikooli, ja keskenduda selle asemel Läänemere piirkonna ülikoolide integreeritud võrgustiku loomisele. Kui möödunud aastal oli võimalik avada Ungaris Euroopa tehnoloogainstituut, mis hakkab endale tõmbama paremad päid kogu Euroopast, miks ei peaks siis võimalik olema Läänemere ülikool? Eestis ülikooli astunu saaks õppida mingi perioodi õpinguajast oma eriala tippude juures Helsingi, Stockholm, Kopenhaageni või teiste piirkondade ülikoolides ning lõpetada ülikooli seejärel Eestis. See on igal juhul parem variant kui minna kohe pärast gümnaasiumi lõpetamist välismaale õppima. EBS juba ongi võrgustumise teed läinud, nende lõpetajad saavad nii EBS-i

kui ka Suurbritannia partnerkooli diplomi. Niisamuti saaks Tartu ülikool anda oma tugevatel erialadel lisadiplomi näiteks Põhjamaadest tulnud üliõpilastele. Euroopa Liit on prognoosinud, et 2020. aastal on 20% Euroopa Liidu üliõpilastest mobiilsed – õpivad lühemat või pikemat aega väljaspool oma koduülikooli. Eestil on selleni pikk tee minna.“

URMAS TAMM,
Lääne-Virumaa
maavanem:

„Tänapäeva ülikool koolitab inimesi n-ö igaks juhaks. Lastakse noortel üksipuha mis erialal ülikool läbi teha ja mõeldakse, et eks me pärast vooli neist midagi vajalikku. Tuleb uurin-gutega välja selgitada, mis erialade spetsialiste me vajame. Noortel on endal ka parem, kui nad teavad, mida õppides nad Eestis kindlasti rakendust leiavad.“

VÄINO RAJANGU,
TTÜ
haridusuuringute
keskuse juhataja:

„Ülikoolide kvaliteedi hindamise süsteemi tuleb muuta, praegune on muutunud väga bürokraatlikuks, kõikvõimalike paberite täitmiseks. Uuritakse, missugune on raamatukogu ja muud taolist, õppe sisu on tagaplaanil.“

TOIVO ROOSIMAA,
Universitase
juhatuse esimees:

„Juba 1640. a, kui asutati Turu akadeemia, millest sai aastate pärast Helsingi ülikool, ütles professor Mikael Wexionius, et õppejõu töötasu ei ole ainult äraelamise vahend, vaid ka tunnustus tehtavale. Nelisada aastat on möödas, aga endiselt on vaja seda inimestele selgitada.“

RIHO BREIVEL,
Ida-Virumaa
maavanem:

„Õpetajakoolitust on vaja parandada. Ka inseneride nappus jääb selle taha, et noored ei saa koolis reaalinetes tugevat põhja alla. Mitte et ei taheta õppida, vaid ei osata õpetada. Kutsu-musest läheb õpetajaks õppima ju al-la poole noortest, ülejäänud lähevad sellepärast, et mujale ei saa sisse. Matemaatikat, keemiat, füüsikat annavad tihti asendusõpetajad. Siin on muidugi pikad vinnad. Ühiskond areneb, nagu ta areneb.“

Ka muinsuskaitse mõistmine algab eetikast

Jaan Tamm,
EMS-i esimees

Euroopalike muinsuskaitse olukorda oluliselt leevendavate kogemuste ning ka direktiivide rakendamisel jääb meil puudu poliitilisest tahtest.

Kultuuripärandit võib võrrelda puuga, mille juured on sügaval pinnases – sajad tagused inimloomingus. Selle puu tüvi tähistab riiki oma institutsioonide ja organisatsioonidega.

Vihkame ja hävitame

Nagu kogu ühiskonna puhul, on ka muinsuskaitset riigi ülesanne kujundada normaalse arengu tagamiseks soodne seadusandlik ja rahastamiskeskond. Kultuuripoliitiliselt tähendab see esivanemate pärandi üleandmist tulevastele põlvedele rikastatult nüüdisajale omase pärandiga. Kohati on seda juba võimatu teha. Enamik

Nõukogude-aegsest pärandist, eriti maailmaski konkurentsivõimeline kohvikute ja restoranide sisekujundus, on praeguseks meie endi kätega hävitatud. Mis siis veel „kuldset kolhoosikorda“ meenutavast hoonestusest või vihatud militaararhitektuurist rääkida. Ometi moodustab eilne, täna ja homme ühtse ahela.

Kõik, mis jääb riigi, kohaliku omavalitsuse ja üksikisiku vahele, on normaalses demokraatlikus ühiskonnas kodanikuühenduste pärusmaa, mille lapsekingades olek ongi meie ühiskonna põhinõrkus.

500 krooni iga mälestise kohta

Eestis on praegu ca 26 000 mälestist, lisaks 12 muinsuskaitseala. Riiklikus muinsuskaitsetes töötab ca 50 mälestistega sisulist tööd tegevat spetsialisti, neile lisanduvad munitsipaalmuinsuskaitsetes töötavad inimesed. Nagu muudiski valdkondades, eriti eurotoetuste jagamisel, on kahjuks ka muinsuskaitsetes töötavate ametnike ja ametkondade suutlikkus äärmiselt madal. Parem pole olukord rahaga.

Tänavused rahanumbrid kõnelevad enda eest. 12 miljoni kroonise muinsuskaitse eelarve puhul oleks ühele mälestisele võimalik eraldada ca 460–500 krooni. Kui võtta aluseks vaid kinnismälestised, mida on ca 50% üldarvust, tuleks summa mõnevõrra suurem. Samas, arvestades 15 maa-

konnaga, saaks igaühele neist anda 800 000 krooni. Jaga, kuidas jagada, ikka on tegu kaduvväikeste summadega. Tõenäoliselt ei ole lähimatel aastatel muinsuskaitse eelarveosa kasvu loota, pigem vastupidi. Need 12 miljonit ei kannata võrdlust isegi EV algusaegadega (1994 – 16 mln).

Kasutada otstarbekalt

Üha enam kerkib päevakorda küsimus raha õigest ja otstarbekast kulutamisel, õigemini – kasutamisest. Erinevalt kulutamisest on arengu tagatis ikkagi vaid sellegi vähe, mida muinsuskaitsele eraldatakse, võimalikult efektiivne kasutamine. Tallinna vanalinn on täis näiteid, eriti nn kirikurenessansi raames korrastatud kirikufassaade, kus tehtu kipub juba paari aasta pärast lagunema. Jälle tuleb kas või kultuuri-pealinnaks valmistumisel lagunenu kohad üle käia. Tulemus ei sõltu mitte ainult sügisesse langevatest riigihangetest (mil taolisi töid enam teha ei tohiks), vaid ka inimestest ja nende oskustest. Mis kasu on rahast, kui pole piisavalt oskusi sellega muinsuskaitse valdkonnas peale hakata?

Ühte ka mujal maailmas laialdaselt kasutusel olevat võimalust on viimastel aastatel tutvustanud säästva renoveermise infokeskuste (SRIK-ide) algatus. Kuna see eeldab pikaajalist ettevalmistust ja infrastruktuuri, peatun mõnel lihtsamal moodusel, mis ei nõua alati

erilist kvalifikatsiooni ja on üsna lihtsate vahenditega teostatavad:

- talgutöö;
- mõisakoolides oma õpilaste kasutamine (oli ju enamik mõisaparkide aastakümneid koolilaste hooldada);
- kõne alla võiks võtta muinsuskaitseliste õpilasmalevate taastamise;
- kogudused võiksid senisest enam korrastada kirikumõisaid ja kirikuaedu ning kalmistuid;
- lisaks mälestiste pidev hooldus (katkiläinud katusekivi kohe asendada) ja õige ekspluatatsioon.

Mitte võluvõti, aga siiski suur leevendus mälestistetöös oleks täiendus-koolituse käivitamine nii riigi kui ka kodanikuühiskonna tasandil. Muinsuskaitseõpetuse võiks lülitada töötute koolitusse – restaureeriti ju Rootsi töötute abipaketi raames 1998.–2000. a nii Rootsi Mihkli kirik, Kadrioru loss kui ka Kalamaja puitmaja, kus nüüd asub SRIK. Oluliselt võiks suurendada ka riikliku koolitustellimuse mahtu.

Õigused ja kohustused

Riigile on jäänud enamasti õigused ja mälestiste omanikele vaid kohustused. Selles kontekstis ei piisa ainult seaduste karmistamisest, mida nüüd jälle teha tahetakse. Pealegi kui neid seadusi üsna tihti rikutakse, neist kõrvale hiilatakse või ka muinsuskaitseorganisatsioonide poolt küllaltki suvaliselt rakendatakse, tagajärjeks sageli linnaehituse

kahjud, mida keegi ei korva. Samas karistatakse tavakodanikke juba mõne plastakna või vale postkasti paigaldamise eest seaduse täie rangusega.

Brüssel ei keela

Mälestisega toimuvat ei tohiks vaadata vaid kui kinnisvaraarendust. Kahjuks on muinsuskaitsele korvamatut kahju tekitanud kinnisvarabuumi aastad sellise pildi loonud. Suurema kasumi eesmärgil muudeti poliitikute abiga 2003. a isegi Tallinna vanalinna kaitseala põhimäärust. Tulemus on näha linna volikogu vastas Vana-Viru 13 objektidel, millele muinsuskaitse selts selle aasta Karuteene medali andis.

Sageli on mälestis eelkõige elupaik. Sellele tehtavaid kulutusi võiks korvata, nagu Skandinaavia maades aastakümneid on tehtud. Meil armastatakse rõhutada Brüsselist tulevate dokumentide üliluslikkust. Eurodirektiiv võimaldab rakendada ka mälestistele suunatud tegevuses 0% käibemaksu, euroopalike heade ja muinsuskaitse olukorda oluliselt leevendavate kogemuste-direktiivide rakendamisel aga jääb meil puudu poliitilisest tahtest.

Kõikide kriiside tekkepõhjus on kinni üldises eetikakriisis. Millegi üle saamata muinsuskaitset mõistvat kodanikuühiskonda ei teki.

Artikkel põhineb konverentsi „Kuhu lähed, muinsuskaitse?“ ettekandel 21.04.

SAMAL TEEMAL

Kas tulevikukaitse või olupoliitiline kohandumine?

Karl Kello
karl@opleht.ee

Muinsuskaitse, mida omal ajal nimetati romantiliselt tulevikukaitseks, ilmutab olupoliitikaga mugandumise märke.

Mullu avastati Tallinna esindusväljakul suure üllatusena kiviaegne kütide-kalastajate asupaik. Kokku leiti sealt üle tuhande kammkeraamilise savinõu, kvarts- ja luueseme killu. Et kohalik kultuuriline järjepidevus toetub jääajajärgsele ühtsele kultuuri-ruumile Briti saartest Uuraliteni, on see asulakoht kõige tõenäolisemalt meie otseste esivanemate eluruum. Arheoloogide ja ajaloolaste seisukohalt tulnuks leiukoht loomulikult säilitada – imetlemiseks tulevastele põlvedele, tänastele turistidele ja linnaelanikele. Seda võimalust kindlasti kaaluti ja leiti ta kerge olevat.

Tõeline karuteene

Nüüd on kiviaegne mälestis hävitatud, sest jäi ette maa-aluse parkla sissesõiduteele. On vaid õrn lootus, et kusagil varjub veel midagi samaväärset. See on ka muinsuskaitsete teene eesti kultuurile. Tõeline karuteene.

Mis on üks kiviaegne värk, olgugi kohaliku ajaloolise ja kultuurilise järjepidevuse kajastus, võrreldes moodsa parkla allasõiduteega, võimalusega kihutada heitgaasivõrgu ja kumme vengudes otse läbi kiviaegse kultuurikihi? Võimas. Kes kus seda veel endale lubada võib? Ei keegi, ei kuskil. Mis pealinnas vaataks veel otse linnavalitsuse ukse ees tuhandete aastate pikkune ajalugu vastu?

Kiviaegne kultuurikiht asub kaks ja pool meetrit allpool asfaltikihti. Samas on tihti kuulda nutulaulu meie olematust kultuurikihist – siin oli seda ometi meetrite kaupa. Kindlasti oluks mõistlikule kompromissile jõudmine ka arendaja huvides, sest see pakkunuks tema objektile olulist lisaväärtust. Ei hakka siin puudutama võimaliku turismimagneeti, linna omaaegse kindlusvööndi eskarp- ja kontreskarmüüride ning tugimüüri matmist paksu betoonikihi alla.

Teine näide: villa Mon Repos

Pirita teel, Voldemar Herkeli kavandatud endise nn Musta Luige kohviku taga laguneb villa Mon Repos, 19. sajandi keskel valminud arhitektuuri-mälestis, muinsuskaitse all väidetavalt aastast 1997. Kui arendajal lubati endine kohvik, mida on nimetatud Nõukogude modernismi musternäiteks, lammutada ja ehitada selle asemele uus kolmekorruselise hoone, pidi villa restaureeritama. Tulemus: Musta Luige pole olemas, juunis 2009 valmima pidanud uusehitist pole olemas, villa variseb varsti kokku.

Kõrvaltvaatajana ütlesin, et seal pole enam eriti midagi restaureerida. Omanikule on tehtud ettekirjutusi

Mon Repos ('minu puhkus') ülaetage kadunelpäeval ja ühtlasi jüripäeval 2009. Viimase talvega on suvila väga palju viletsamaks jäänud. Varsti pole seal enam midagi restaureerida.

MARIANNE ORRO foto

ja omanik on jaganud lubadusi. Nii nutune olukord pani muinsuskaitsejaid väidetavalt mõtisklema teemal, kas tasub ikka niisuguseid kompromisse teha.

Keskkond kasvatab

Mälestisi ei saa kaitsta üldiselt, seda on võimalik teha üksnes iga objekti koha pealt eraldi. Kas muinsuskaitse põhitöös hakkab kujunema muinsuste arvelevõtt ja mahakandmine? Miks tükib just seoses muinsuskaitse

sega pähe ebaoriginaalne mõte, et poliitikute jaoks tõhusaim viis elimineerida tülikat kodanikualgatust on võtta selle esindajad riigi/omavalitsuse palgale, mängida koosseisudega, ajada alluvusvahekorrad, vastutusvaldkonnad ja kooskõlastusringid võimalikult segaseks ning asuda seejärel eelarvega pitsitama?

Nende kahe objekti kaitsmine ei nõudnuks mitte palju raha, vaid tahet järgida seadust ja head tava. Kui lubadus antud, tuleb sundida sellest kinni pidama. Ilmselt ei piisa

mõtisklustest teemal, kas tasub ikka kompromisse teha.

Lagunev ehitismälestis hakkab valusasti silma kümnetele tuhandetele iga päev Pirita teed pidi edasi-tagasi sõitvatele linlastele. Kindlasti oleks olukorraga lihtsam leppida, kui ei teaks, et hoone on muinsuskaitse all. Mis mõtet on võtta muinsuskaitse alla üha uusi objekte, mida niikuinii kaitsta ei suudeta – rääkimata kahjust, mida tekitatakse sellega oma riigi usaldusväärsusele. Keskkond kasvatab.

Keelt oskab! Aga rääkida ei mõista millestki...

Viktoria Ladõnskaja,
ajakirjanik

Vene õppekeelega gümnaasiumide reform tõstatab küsimuse: mis on tähtsam – kas eesti keele oskus või teadmised? Tahaks vastata, et tähtis on nii üks kui ka teine. Paraku ei luba vene koolide osalisele eestikeelsele õppele ülemineku praktiline korraldus sellist seisukohta võtta.

Ütlen kohe alguses ära, et ma ei ole vene õppekeelega gümnaasiumide reformimise vastu. Seda enam, et 2007. aastal alanud ümberkujundamist ei saa reformiks nimetadagi – pigem on tegemist sujuva üleminekuga. Väga sujuvaga. Vabariigi valitsuse määruse kohaselt peavad vene õppekeelega gümnaasiumid 2011/2012. õppeaastani hakkama õpetama eesti keeles viit ainet: eesti kirjandust, ühiskonnaõpetust, Eesti ajalugu, muusikat ja geograafiat. Mul ei ole mingeid kahtlusi ka valitud õppeainete osas. Enamgi veel: Eesti ajalugu või isegi eesti kirjandust ongi loogiline õppida eesti keeles. Igal uuel õppeaastal lisandub 10. klassis üks eesti keeles õpetatav kohustuslik aine. Käesoleval õppeaastal on vene koolide gümnaasiumiastmes eestikeelsed kohustuslikud õppeained eesti kirjandus, muusikaõpetus või kodanikuõpetus. Aga nüüd sellest, mis mind muretsema paneb.

Pole ühtsust ega võrdsust

Kõikide vene õppekeelega gümnaasiumide üleminekuks osalisele eestikeelsele õppele puudub ühtne programm. Probleem on nimelt ülaltoodud lause sidesõnas „või”. Kool otsustab ise, kas ta õpetab eesti keeles muusikat või kodanikuõpetust. Vaatame edasi. Ülemineku kohustuslikud tingimused on kirjas ka haridus- ja teadusministeeriumi kodulehel. Seal on muuhulgas märgitud: ülemineku kord ja ajalised raamid tuleb kehtestada kooli õppeprogrammiga. Seega on igal gümnaasiumil voli otsustada, milliseid õppeaineid ta esmajärjekorras eesti keeles õpetama hakkab. Raskused hakkavad pihta just siin.

Iga kool viib üleminekuprogrammi ellu väljakujunenud, üksnes selle kooli jaoks loogilise ja mõistetava ajakava alusel. Ja see hävitab kindla peale veendumuse, nagu saaksid eri gümnaasiumides õppivad vene gümnaasistid enam-vähem samaväärse hariduse. Eriti ilmselt saab see, kui võrrelda näiteks Tartu Annelinna gümnaasiumi, kus õpetatakse eesti keeles juba praegu üheksat õppeainet, Tallinna Pae gümnaasiumi, kus õpetatakse seitset ainet, Tallinna kesklinna vene gümnaasiumi, kus õpetatakse kolme, ja Sillamäe Astangu kooli, kus eestikeelseid õppeaineid on kõigest kaks.

Hoidku jumal selle eest, kui gümnaasiumiõpilane peaks selles olukorras kooli vahetama. Aga koolivahetus on tühiasi võrreldes sellega, et eri

Õpetaja Niina Semenkov-Barchil on aja nõuetele vastav hea haridus. Ta on veel noor ja suhteliselt avameelne ning probleemid, millega tema oma töös kokku puutub, on tühiasi võrreldes nendega, millest vanema põlve pedagoogid ettevaatuse mõttes vaikivad.

Foto erakogust

gümnaasiumidest saadud haridus on põhimõtteliselt suuresti erinev. Millest ebaühtlus tekib? Sellele küsimusele vastamiseks jõuame vene gümnaasiumireformi teise „aga” juurde.

Pole piisavalt õpetajaid

Koolides valitseva ebaühtlusega tunnistame, et kaugeltki kõikides vene õppekeelega gümnaasiumides ei ole praegu pedagooge, kes suudaksid eespool loetletud aineid eesti keeles õpetada. Näiteks on ühes koolis eesti keeles õpetav muusika-, teises füüsikaõpetaja, kusagil kolmandas nii üks kui ka teine. Sellepärast alustas ja jätkab iga gümnaasium üleminekut nende ainetega, mille puhul ta arvab, et suudab.

Vaadelgem nüüd, kuidas hakati eesti keeles õpetama Ida-Virumaa ühes gümnaasiumis. 2007. aasta kevad, pool aastat enne ülemineku ametliku algust. Gümnaasium on raporteerinud rõõmsalt: „Meie õpetame matemaatikat eesti keeles!” Käib matemaatikatund. Ja ilmub imetegijast õpetaja: „Lapsed, see on kolmnurk” – on peaaegu kõik, mida ta peast rääkida suudab. Põhilise loeb paberilt maha, kusjuures vigade ja aktsendiga. Need üksikud lapsed aga, kes on sellesse tundi jõudnud, kirjutavad kõik vihikusse ega esita ainsatki küsimust.

Arvud on ilusad

Olen kuulnud järgmisest reeglist: kui õpilane midagi ei küsi, tähendab, et ta ei ole tunnis millestki aru saanud. Just selle tunni külastamisest hakkas mind piinama küsimus: kas läheme eestikeelsele õppele üle üksnes ülemineku pärast? Või on meil ikka mõni parem eesmärk ka?

Eesti hariduse infosüsteemi EHS andmetel vastab vene õppekeelega koolides oma ainet eesti keeles õpetavate pedagoogide kvalifikatsioon nõuetele. Koolide esitatud andmete põhjal õpetab oma ainet eesti keeles 240 pedagoogi 62 koolis, nendest umbkaudu 5% (11 õpetajat) on kooli tulnud otse ülikoolist või on õpinguid lõpetamas. Jah, arvud on ilusad. Jah, on vene õppekeelega gümnaasiumide õpetajate ümberõppeprogramm. Ning pärast ümberõppe läbimist on pedagoogidel õigus õpetada oma ainet eesti

keeles. Ent selleks, et õpetada eesti keeles näiteks ajalugu, on esiteks vaja tunda ajalugu, teiseks osata õpetada ja kolmandaks vallata eesti keelt nagu emakeelt. Mitte lugeda ette pähetuubitut teksti, vaid õpetada! Üksnes juhul, kui need kolm miinimumtingimust on täidetud, saab õpetajast Õpetaja.

Et ei juhtuks nii, nagu tegelikult järjest sagedamini juhtub. Oli hea muusikaõpetaja, kes oskas kaasakiskuvalt rääkida maailmamaiega muusikute elust ja loomingust. Jõudis kätte reform. Õpetaja õppis ära eesti keele, läbis ümberõppekursused. Kuid keeleoskus on üks asi, selles keeles õpetamine aga hoopis midagi muud. Kuigi õpetaja oskas eesti keelt, ei suutnud ta selles keeles õpetada – ja lahkus. Tema asemele tuli järjekordne eesti keele õpetaja, kes oli enne tunde tutvunud muusikute elulugudega.

Mis mõte on olemasoleva õpetaja surumisel nõutavasse formaati, kui tulemused on vägagi kaheldavad?

Ainult mõned head erandid

Kas ei tuleks vajalike oskustega pedagooge kasvatada ja valmistada ette algusest peale? Nagu väidab statistika, on meil praegu selliseid eesti keeles õpetavate õpetajate hulgas üksnes viis protsenti. Tõsi, ka ümberõppinud pedagoogide seas suudavad mõned oma ainet väärikalt eesti keeles õpetada, aga paraku ei ole see reegel. Pigem erand. Meil on vaja nõuetekohase kvalifikatsiooniga eesti- või kakskeelseid inimesi. Esialgu on selliseid vaid üksikuid.

Kahtlemata on ka positiivsed näited. Ütleksin koguni, et uue põlvkonna õpetajaid juba on. Näiteks Narva Pähklimäe gümnaasiumi noor õpetaja Liina Semenkov, kellel ei ole ülikooli lõpetamisest teab kui palju möödas ning kes suudab õpetada oma ainet nii vene kui ka eesti keeles. Liina õpetab eesti kirjandust. Kuigi ta õppis eelkõige eesti keele, mitte aga kirjanduse õpetajaks.

„Keegi ei ole mind õpetanud eesti kirjandust õpetama. Tunnistagem, et keele ja kirjanduse õpetamine on kaks erinevat asja,” kommenteeris Liina. „Õpetaja peab teadma palju rohkem, kui pakub õpik. Selles ju ongi õpetaja mõte. Jah, ma tunnen eesti kirjandust nagu iga teine haritud Eesti elanik,

kuid see ei anna mulle veel õigust seda õpetada. Eesti kirjandus ei ole minu eriala. Kuigi ma loomulikult üritan...” Ja lisas: „Õpik on kahtlemata vägagi tark. Siin on kasutatud päris keerulist keelt. Ma pean tunnid lihtsalt pähe õppima.”

Õpetaja Semenkov on hea (aja nõuetele vastav) tänapäevane haridus. Ta on veel noor – sellepärast oli ta intervjuud andes suhteliselt avameelne. Need probleemid, millega tema oma töös kokku puutub, on tühiasi võrreldes nendega, millest vanema põlve pedagoogid ettevaatuse mõttes vaikivad.

Ministeeriumi ei huvita haridus

Mind hämmastab ministeeriumi suhtumine üleminekuga seonduvasse. Ei saa taas kord jätta märkimata, et ministeeriumis on inimesi, kes võitlevad tõesti vajaliku – mitte üksnes ministeeriumile, vaid ka ühiskonnale – tulemuse eest. Hämmastab aga kogu ministeeriuminimelise aparaadi suhtumine küsimusse, mis puudutab vene gümnaasiumide üleminekut osalisele eestikeelsele õppele.

Ministeeriumi ametlik seisukoht on toodud ära ka haridusministeeriumi kodulehel: „Eestikeelsele aineõpetusele ülemineku peamine eesmärk on venekeelsete koolide õpilaste eesti keele omandamine väga heal tasemel. Riigikeele oskus on eelduseks eestikeelsetesse kõrgkoolidesse sisseastumisel ja neis õppimisel, aga ka Eesti kodakondsuse saamisel ja töö leidmisel.” Pange tähele, et õpilaste otseseid teadmisi ei mainita sõnagagi. See-eest kordub selles lõigus mitmel korral sõna „keel”. Ja ometi saab inimene ülikooli sisse eelkõige oma teadmiste alusel, mida ta muu hulgas võib olla suuteline väljendada ka eesti keeles. Selgitades nii ülemineku vajalikkust, asetab „ministeeriumiaparaat” rõhu õpilase keeleoskusele, mitte aga ainetundmisele.

Ministeeriumi kodulehel on veel kirjas: „Valitsuse määrus kohustab eesti keeles õpetavaid õpetajaid valdama eesti keelt kõige kõrgemal tasemel. Ülemineku eesmärk – alustada gümnaasiumides eestikeelset õpet.” Taas räägitakse keeleoskusest. Nüüd juba pedagoogide omast. Ja jälle ei sõnagi teadmistest ega eesti keeles õpetamise kvaliteedist. Jääb mulje, et

üritame muuta gümnaasiumi keelekursuseks – põhitähelepanu on ju selgelt fokuseeritud keeleõppele.

Muide, mis puudutab keeleküsimust, siis haridusministeeriumi kodulehel on eelnimetatud info olemas, seal leidub venekeelset teavet ka ülemineku ja sageli esitatavate küsimuste kohta, kuid vastamisel kasutab ministeerium tulevikuvormi! Mis tähendab, et viimati tegeles keegi kodulehel reformiteemaga 2007. aastal.

Ja veel kaks väikest uudist samast vallast. Nüüdsest ei pea vene gümnaasiumi lõpetaja, kellel on eesti keele oskuse C1-taseme tunnistus, enam riigikeeleksamit tegema. See on hea uudis. Aga teine, mille kohaselt venekeelne lõpukirjand ei ole järgmisest aastast vene koolide lõpetajatele enam kohustuslik, on juba katastroof. Ei saa kaaluda, kas üks või teine. Vene õpilane vajab nii vene kui ka eesti keelt. Vene õpilane vajab nii eesti keelt kui ka aineteadmisi.

Selles artiklis avaldan oma kartusi. Veel on vara rääkida nii kvantitatiivsetest kui ka kvalitatiivsetest reaalsest tulemustest. See-eest võib juba praegu leida näiteid minevikust, et oletada, milliseks võib kujuneda tulevik.

Kõik sõltub õpilase võimetest

Ajalugu kulgeb alati justkui spiraali mööda. Eesti ajaloos algas 19. sajandi lõpul venestamine. Just sellel perioodil viidi Eesti koolid kohustuslikus korras üle venekeelsele õppele. Filoloogiateaduste doktor Sergei Issakov, kes avaldas hiljuti raamatu „Pikk tuhandeaastane teekond. Venelased Eestis. Kultuurilugu”, tunnistab, et eesti koolide üleminek vene keelele oli hukatuslike tagajärgedega. Kuid toonased üleminekumeetodid langevad osaliselt kokku nendega, mida rakendatakse praegu: „Eesti kooli tolikest üleviimist venekeelsele õppele me kirume, aga praegust vene koolide üleviimist eesti keelele kiidame. 19. sajandi lõpus viidi venekeelsele õppele üle kõik õppeasutused, alates algkoolidest ja lõpetades kõrgemate õppeasutustega, mis andis hoobi kogu siinsele haridussüsteemile, tõi kaasa koguni kirjaoskamatus suurenemise. Üldine haridustase langes. Näiteks kogenud pedagoogid, kes ei osanud vene keelt, olid sunnitud koolidest ja gümnaasiumidest lahkuma. Nende asemele tulid vähem kogenud, mõnikord ka lihtsalt kehvad, kuid vene keelt oskavad õpetajad. Siinkohal tekibki sarnasuse assotsiatsioon.”

Kõik eelöeldu sunnib mind tõdema, et me ei ole üleminekuks, isegi sujuvaks üleminekuks veel valmis. Kusjuures asi ei ole vene koolides, vaid süsteemis. Meil lihtsalt ei ole piisavalt kõrgesti haritud õpetajaid. Ning ka ülemineku rõhuasetused, eelistused on pea peale pööratud. Selle tagajärjel võime olla olukorras, kus gümnaasiumiseinte vahelt välja astunud õpilane oskab küll eesti keelt, kuid temaga ei ole selles keeles millestki rääkida.

Tuleb tunnistada, et Eestis saabub „loodusliku valiku” aeg: kui oled andekas, õppimisest huvitatud, pärit edukast perest, sinu vanemad on nõus kulutama sinu õppimisele oma aega ja raha – saab sinust haritud inimene. Ent kui palju meil niisuguseid stardipositsioonilt õnnelikke õpilasi on? Põhimass kaugeneb reformi sellise kulgemise tagajärjel venekeelsest maailmatunnetamisest, jõudmata tunnetamiseni eesti keeles.

Lauri Vahtre, ajaloolane ja riigikogu liige

19-aastaselt on otsuseid edasi-õppimise kohta tegema hakata liiga hilja. Seetõttu tulekski alustada põhikooli ja gümnaasiumi lahutamise pikka ja vaevalist protsessi.

Jätsin suitsetamise maha 2000. aasta sügisel. Vaevused on ammu möödas, võitlus üleliigsete kilodega käib vahelduva eduga. Ometi ütlevad asjatundjad, et ma pole oma pahest kaudeltki veel üle. Mahajätmise päevaks olin tossanud üle 20 aasta, ilma olen olnud kõigest kaheksa ja pool. Kuid suitsetamisest ülesamiseks pidada kuluma sama palju aastaid, kui vee-det i suitsetades.

Kuidas on õige?

Selle tarkuse juhuslik meenumine ajendas mind sõnastama teistki reeglit: kui mitu aastat muserdab nõukogude võim üht rahvast, nii mitu aastat tuleb tal ennast ravida. Sellel reeglil puudub teaduslik alus, pigem on see intuiitiivne, kuid kas ei kõla usutavalt? Päris palju on öelnud, et läheb vähemalt kaks põlve, enne kui me n-ö normaalseteks (igavateks) eurooplasteks saame.

On loomulikult sügavalt maitseasi, millist omadust või traditsiooni pidada euroopalikuks, millist mitte. Sest Euroopa on vägagi mitmekesine ja auk-põrandas-tüüpi käimla leidmiseks ei pea sõitma Bulgaariasse, et seda siis suureks mahajäämuseks pidada, vaid selliseid asutusi võib leida hulgaliselt ka näiteks Pariisist.

Ammugi ei ole tarvis pikemalt mõtlemata pidada euroopalikuks põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist põhjendusega, et „Soomes on nii”. Pole ju põhimõtteliselt võimatu, et Soome on eksi-, meie aga õigel teel, valgustades pikkamööda ka pimedusse mattunud Euroopat.

Ent tegelikult tahan põhikooli ja gümnaasiumi lahutamist siiski toetada. Tõsi, selline ühendatud kombinatkool, kuhu ühest otsast pannakse sisse 7-aastane juntsu ja teisest otsast võetakse välja 19-aastane volask, ei ole iseenesest tingimata nõukogu-

lik. See on umbes sama nõukogulik kui Mustamäe: valminud läänemaa ilma eeskujul ja 1950–1960-ndate optimistlikus õhkkonnas, kuid meile jõudnud siiski mõnevõrra nõukogulikus versioonis. Kombinaatkoolilgi on küljes optimismiajastu pits: kõigile noortele keskaridus, selle taga aga idee võrdsusest, ühtlusest, ühetaolisusest. Ühetaolisus sobis nõukogude võimule hästi.

Paraku – aeg on näidanud nende ideede osalist naiivsust. Rõhutan: osalist. Segi aeti mõisted „erinevus” ja „ebavõrdsus”. Suure hooga eba-võrdsust likvideerides satuti likvideerima erinevusi, eripära, mitmekesisust. Nagu selgub, see oli viga

Hajameelselt gümnaasiumi

Selles valguses tuleks meil ümber mõtestada ka koolisüsteem. On aeg endale aru anda, et tõeline, elusaatust kujundav otsus tuleb noorel langeda mitte 19-aastaselt („kas minna ülikooli ja kui, siis millisesse?”), vaid 16-aastaselt („kas ametiõpe või gümnaasium?”). Selles peitubki peamine põhjus, miks tuleks alustada põhikooli ja gümnaasiumi lahutamise pikka ja vaevalist protsessi. Kombinaatkoolid – mida võiks ju kolhoosidega võrrelda, kui see poleks tublide direktorite ja õpetajate suhtes ülekohtune – loovad jätkuvalt olukorra, kus gümnaasiumi „satutakse” peaaegu et hajameelsusest. Kuid hajameelsusest koolis käidud aastad on raisatud aastad ja noore tõelised eeldused võivadki jääda välja arendamata. Ei pea jääma, aga võivad jääda.

Mõistan koolijuhtide muret põhikooli ja gümnaasiumi juriidilise lahutamise seotud praktiliste probleemide üle. Ent need ei pruugi olla lahendamatud. Näiteks on selge, et pole paugupealt võtta eraldi hooneid. Kuid seni võib kaks kooli töötada samas majas. Probleem õpetajate koormusega? Ent põhikool ja gümnaasium saavad õpetajaid ju samamoodi jagada kui seni. Mis siis, kui gümnaasium osutub üksinda liiga väikseks ja pannakse kinni? Sel juhul oli ta juba praegu liiga väike ja kombinaat lihtsalt aitas seda tõsiasja varjata.

Nõukogulik harjumus

Arvan, et gümnaasium võib teoreetiliselt töötada ka 30–50 õpilasega, kui mingil moel õnnestub tagada õpetuse nõutav tase (sealhulgas piisavalt valikuvõimalusi õppeainetes) ja õpilaste eneseharimisvõimalused väljaspool otsest õppetööd.

Nõukogude aja jääknähud kestavad meis arvatavasti veel aastat paar-kolmkümmend. Nõukogulikuks jääknähuks ei pea ma mitte kombinaati, st 12-aastast keskkooli ennast, vaid meie harjumust sellist koolitüüpi vaat et ainumõeldavaks pidada. Ennemini võiks see siiski olla erand ning eraldi põhikool ja gümnaasium reegel.

EESTI EUROOPAS

Revolutsioonilised ideoloogiad

Et rahvas saaks riiki usaldada, on vaja teada, miks mõned olulised otsused tehti või miks nende põhjusi ei või avalikustada.

Voldemar Ōun kirjeldab „Uues evangeeliumis” (Eesti kirjanike kooperaatiiv, 1953) Nõukogude Liidu rajatud uut, kommunistlikul ideoloogial põhinevat maailmakorda ning selle põhjal loodud nõukogude inimest. Juunist 1940 sunniti eestlasi eri viisil mõjutades, nii privileegide andmise kui ka hukkamisega ähvardades, elama tolle ideoloogia kohaselt. Raamatus „Uus evangeelium” kirjeldatud kohutavad toimingud on tollal elanute ja ajaloolaste kinnitusel tõepärased. Teose lugemine peaks olema gümnaasiumis kohustuslik ning seda peaksid lugema ka kõik keskealised.

Teadmata „Uues evangeeliumis” kirjeldatud, võivad paljudki valitsemis- ja meediavõimu esindajad uskuda, et Nõukogude Liidu teises okupatsiooni-ajas oli omajagu kasulikku ka parteitutele eestlastele. Meie ajaloolased ja teadlased on uurinud mõndagi, kuid noored ja isegi keskealised teavad hämmastavalt vähe sellest, kuidas eestlasi mõjutati nõukogude inimestena mõtlema ja toimima. Veelgi vähem teab üldsus, kas või millisel määral on okupatsiooniajal õpitu mõjutanud otsuseid, mida Eesti nimel on tehtud alates augustist 1991.

Raamat „Uus evangeelium” selgitab, et revolutsiooniliste ideoloogia- te rakendamine tingib ühiskonna muutmist, vajadusel ka repressioone. Okupatsiooniajal oli eestlaste hulgas neid, kes oma tõekspidamistest loobusid ning nõustusid oma tuttavaid ja isegi lähedasi „rahvavaenlastena” paljastama. Osa teiste hukatusse saatjaid toimis julgeolekujõudude surve, teised lootsid sellest isiklikku kasu saada.

Natside eesmärk jäi saavutamata. Ka „kõiki proletaarlasi ühendav”

Rahvusriikide koostöö asendamine riikide tegevust juhtiva keskvõimuga võib muunduda rangeks Uue Euroopa ideoloogiaks, kus ühiskond tuleb karmide karistustega muuta teooriale vastavaks.

RAIVO JUURAKU foto

maailmakord jääb ilmselt teostamata. Need nurjumised ei pruugi välistada uue revolutsioonilise ideoloogia tekkimist.

Arusaadavalt soovitakse Euroopas olukorda, kus üks riik teist oma mõjusfääri vägivaldselt ei saaks haarata ega endaga liita. Mõnede arvates peavad kestva rahu tagamiseks kõik riigid loobuma paljudest iseotsustamise õigustest ning toimima Euroopa Liidu direktiivide kohaselt. Ent rahvusriikide koostöö asendamine riikide tegevust juhtiva keskvõimuga võib muunduda rangeks Uue Euroopa ideoloogiaks, kus ühiskond tuleb karmide karistustega muuta teooriale vastavaks.

Mitmes Euroopa riigis on energiliselt hakatud taunima etnilise päritolu tähtsustamist. Selle põhimõtte rakendamist soovivad ilmselt eurodirektiivide koostajad ja need, kes on Lissaboni leppesse kirjutanud hulgaliselt suvaliselt tõlgendatavaid, keskvõimule ainuõigusi andvaid sätteid. Prantsusmaal on seadustatud, et etnilisest päritolust hoolimata tuleb igat kodakondsust omavat isikut prantslaseks pidada. Ja mitte ainult. Aastal 2005 tollase siseministri Nicolas Sarkozy õhutusel kehtestatud seaduse kohaselt on riigil õigus 45 000 euro suuruse trahvi ja kolme aastase vangistusega karistada kinnisvara omanikku, kes keeldub üürimast talle kuuluvat omandit üürida soovija etnilise päritolu või usu

tõttu. Ka meie riigijuhid on nõustunud loobuma kodanike eristamisest etnilise päritolu alusel ning asunud kesken- dunult muutma eestlaste ühiskonda „eestimaalaste” teooriale sobivaks.

Seni on Eestis peetud eriti oluliseks Euroopa Liidu ühtse välispoliitika kujundamist. Soovijad usuvad, et Euroopa Liidu välispoliitika hakkab Eesti elulisi vajadusi pidama tähtsamaks Venemaa ja Euroopa Liidu loojate ühistest huvidest. Aga peale Balti riikide ei satu ohtu mitte ühegi teise Euroopa riigi keele ja kultuuri püsimine, kui Euroopa Liidu ühtne välispoliitika meie ootuste kohaseks ei kujune. Pole ju välistatud seegi, et meid Läänes taas ei mõisteta ning meie sattumine Venemaa mõjusfääri mitte kellelegi muret ei tekita. Oleme ju ise andnud venelastele erisoodustused, mis võimaldavad neil saada emakeelset haridust ja paljudel puuduliku riigikeele oskusega inimestel teenindajatena töötada.

Eespool täheldatud suundumusest hoolimata võib Euroopa Liit siiski jääda rahvusriikide ühenduseks. Selleks tuleb Lissaboni leppes eemaldada sätted, mis välistavad rahvusriikide põhiseaduste allutamise keskvõimule. Kasulik on mees pidada, et Moskva on rahvusvaheliste ühenduste tegemisi aastakümneid oma huvides mõju- tanud.

HARRI KIVILU, pensionär

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Marko Mihkelson

Lapsepõlve unistus on peaaegu täitunud

Riigikogu liige Marko Mihkelson teadis juba 4. klassi õpilasena, et tahab saada ajaloolaseks.

juks kooliajal eri ilmakaartesse laiali liikus. Neist kaugeim nurk on Sydney, kus ma eelmisel aastal üle pika aja nägin head omaaegset mängukaaslast ja naabrit Allanit.

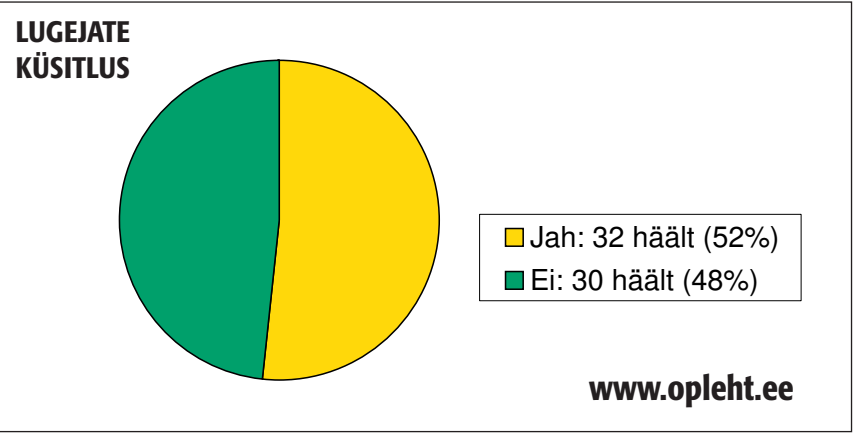
Eks lugusid ole erinevaid. Kuigi olin pere ainsa lapsena teistest pisut

hellikum ja rohkem raamatutesse vaatav, sai proovitud nii lasteaiast ärajooksmist kui ka Lätimaale kellelegi teatamata „sõjamängudele” page- mist.

Agaga üks unistus, mille lubasin endale vaevalt kümneaastase poisiklutina, on mind saatnud kõik hili- semad aastad kuni tänase päevani välja. Nimelt küsis toonase Valga 1. keskkooli neljanda klassis klassiju- hataja Aime Männaste, kelleks taha- me saada. Mul on senini alles väike paberileht, kuhu 4.b klassi õpilasena olen kirjutanud – ajaloo teadlane.

See väike unistus on peaaegu täitunud. Tõsi, professionaalset ajaloolast pole minust saanud. Ajakirjaniku ja poliitikuna olen aga väga õnnelik, et Tartu ülikooli ajaloolase haridus ja magistriskraad on avardanud silmarin- gi ning aidanud oma tänastes tegevus- tes mõista laiemalt tausta. Seepärast on mul hea meel meenutada oma esimest ajalooõpetajat Linda Randa, kes julgustas mind päris noorena õpi- kuteist kaugemale vaatama.

Lapsepõlve unistused on tihti sinna jäänudki. Eks minulgi oli neid, mis kunagi ei täitunud. Kuid oma lugu ajalosse kiindumisest olen koolides esinemas käies õpilastele julgustava näitena toonud.

Kahtlemist on keeruline õpetada

Kristi Helme

Kristi.helme@opleht.ee

TLÜ Eesti humanitaarinstituudi filosoofia õppetooli teadur ja eestikeelse Vikipeedia administ-raator Andres Luure julgustab õppe- ja õpetamistöös rohkem Internetti kasutama. Usaldama, kuid kontrollima.

USA-s baseeruva Wikipedia esimene ingliskeelne artikkel ilmus 15. jaanuaril 2001, esimene eestikeelne artikkel aga 2002. aasta suvel. Idee autor ja esimene toimetaja oli Larry Sanger, kes on nüüd algatanud uue vaba entsüklopeedia Citizendium. Vabatahtlike kirjutatava Vikipeedia maht suureneb aasta-aastalt, kuid järjepidevalt uut materjali üle vaatavad toimetajad võib ühe käe sõrmedel üles lugeda. Vikipeedia peaks olema kõigi, mitte üksnes väikese arvu „friikide“ asi, ütleb Andres Luure.

Kui usaldatav on Vikipeedia?

„Ükski allikas pole 100% usaldusväärne. Tavalist entsüklopeediat kirjutavad oma ala asjatundjad ning toimetavad professionaalsed toimetajad, mistõttu on need usaldusväärsemad kui Vikipeedia. Samas ei ole välistatud, et Vikipeedias kirjutavad mõned autorid paremini. Usaldatavust vähendab autorite anonüümsus – igaüks võib artikleid suvalisel ajal muuta. Piiramatut parandamisvõimalust on tavaentsüklopeediaga võrreldes aga pigem eelis. Kui viimases jäävad vead sisse, saab neid alles järgmises köites parandada. Pealegi vananeb info mõnes valdkonnas üsna kiiresti. Tavalises entsüklopeedias kipub ka autorite ja toimetajate koostöö olema nõrgavõitu: ei jõuta kõike lõpuni läbi arutada.

Meie saame lähtuda sellest, mis on kirjutatud mujal autoriteetsetes allikates. Usaldusväärsust ei saa Vikipeedias tagada kirjutajate ja toimetajate usaldatavus, selle asemel on üha enam hakatud kasutama viiteid. Tundub siiski, et iga fakti eraldi viitamine teeks lugemise liiga tülikaks.”

Kui palju Vikipeedia kasutajaid on?

„Eestis on sait külastatavuselt 12. kohal. Leidub õpetajaid ja õppejõude, kes keelavad õpilastel Vikipeediat kasutada. Kontrollida saab muidugi ainult Vikipeediale viitamist ja ülikoolis ei ole kombeks viidata isegi trükitud entsüklopeediatele. Teeb muret, kui õppurid loobuvad info iseseisvast ja kriitilisest otsimisest ning läbitöötamisest ja püüavad hankida kõik teadmised ühest, pealegi mitte kuigi usaldusväärsest allikast.

Soovitan vaadata asjale teisest küljest ja panna rõhku Vikipeedia sisu loomisele, mitte passiivsele kasutamisele. Pole mõtet jätta õpilaste referaate sahtlipõhja tolmuga koguma, pigem võiks nende sisu monteerida Vikipeediasse. Häid referaadikirjutajaid on vähe, neid võiks suunata mitmekesi ühe artikli kallal töötama. Ka õpetajad võiksid oma õppematerjali üles panna ja kirjutatu kvaliteeti ise kontrollida. Vajadusel olen valmis õpetajaid ja õpilasi kohapeal instrueerima.”

Olete lõpetanud Moskva ülikooli matemaatika erialal. Kuidas jõudsite filosoofiani?

„Filosoofiline küsimus tekkis mul esimest korda, kui olin kuueaastane, järjepidevalt hakkasin filosoofiaga

„Filosoofia peaks tegelema sellega, mis inimestele korda läheb,” usub Andres Luure.

Foto erakogust

tegelema 13-aastaselt. Tundub, et just selles vanuses kipuvad filosoofilised küsimused tekkima. Olen õppinud ka Tartus. Tollal oli filosoofia õppimine kõigile kohustuslik ja mõlemas kohas käisin õppejõududel sabas, et saaks aga filosoferida. Moskvast leidsin ka filosoofiat õppiva eesti tudengi Margus Mägi, kellega sain kord nädalas kokku, kohtume regulaarselt praegugi. Erinevalt matemaatikaloengutest sain ma filosoofialoengutest aru. Ainuke matemaatikaõppejõud, kelle loenguid ma jälgida suutsin, oli Ülo Lumiste – tema aine esitamise oskus on fenomenaalne. Mitte et mul nii kõva pea oleks olnud – lihtsalt raamatud olid mulle arusaadavamad.”

Õpetate EHI-s filosoofiat. Kui küps on teie hinnangul 18-aastane inimene filosoofiat õppima?

„Mõned arvavad, et filosoofia võiks olla teine või kolmas eriala. Tegelikult võiks õppida ka mitut eriala koos. Näiteks Oxfordi ülikoolis saab bakalaureuseõppes filosoofia eriala õppida ainult koos mõne teise erialaga, näiteks politoloogia ja majandusteaduse või siis matemaatikaga.

EHI-sse filosoofiat õppima tulnud noored on tublid ega ole nooruse tõttu jänni jäänud. Ka teiste erialade tudengite, näiteks koreograafide seas, on väga andekaid õppureid, kellest võimete poolest võiksid vabalt filosoofid saada. Paljusid saab filosoofiast huvituma ja filosoofiliselt mõtlema panna. Leidub küll ka üliõpilasi, kellega filosoofil parimagi tahtmise juures midagi peale pole hakata. Mis aga puutub vanematesse tudengitesse, siis nende üks eelis on elukogemusele tuginev võime näha filosoofilistes probleemides iseenda elu probleeme.”

Kas filosoofiakursus võiks olla (üli)õpilastele kohustuslik?

„Kooliõpilastele küll mitte. On väga oluline, et filosoofiat õpetaks filosoof, mitte mõne teise aine õpetaja. Võib-olla võiks ka näiteks füüsikatunnid pigem ära jätta, kui kvalifitseeritud õpetajaid ei jätku.

Peab ise mõtlema, mitte ainult teiste mõtteid seedima. Vaid siis saab filosoofiat õppida. Inimesed teavad pigem liiga palju kui liiga vähe. Kui ma juba tean, milleks siis enam mõelda. Oluline on julgeda kahelda selles, mida tead. Seda on päris keeruline õpetada ja igaüks ei võtagi vedu.”

Olete õpetanud muu hulgas matemaatikafilosoofiat. Mida see aine endast kujutab?

„Tegemist on filosoofia ühe haruga. Sellesse kuuluvad muu hulgas küsimused: mille kohta matemaatika käib? Kas $2 + 2$ võiks olla viis? Kas see, et $2 + 2 = 4$, on fakt või oleme lihtsalt nii kokku leppinud? Kas teoreemide tõestamine viib meid tõeni? Seda kursust oli raske õpetada, sest filosoofiatudengid ei ole matemaatikas väga tugevad. Mul mõlgub mõttes teha humanitaaridele matemaatika kursust.

Matemaatikule on filosoofilised küsimused harjumatud. Matemaatikud ei tea tavaliselt ülesande lahendust ette, kuid oskavad kontrollida, kas ülesanne on õigesti lahendatud. Filosoofias ei tea me vastuseid ega ka seda, kas mõtleme õigesti. See, kuidas mõelda, on suur filosoofiline küsimus. Nii-öelda kahe tundmatuga võrrand.”

Miks osa inimesi filosoofiasse skeptiliselt suhtub?

„Filosoofia võtab inimeselt toe – pean silmas illusoorset tuge, millele

inimesed elu rajavad. Turvalisusest ei taha ju keegi loobuda, sest see teeb elu üle jõu käivalt raskeks. Toeta on inimene just nagu alasti, ja see, mis tema pilgule siis avaneb, ei ole hõlpsasti talutav. Filosoofia peaks juhtima inimese tõelise turvalisuse juurde, mis annab talle vabaduse.

Filosoofi oskus võimaldab tal lahendada ebaisikulisi, n-ö võõraid probleeme, kuid filosoofia ei hakka ial päriselt tööle, kui filosoof ei suuda omaenese isiklikke probleeme lahendada. Tõeline filosoofia on oskuse ja suutlikkuse süntees ning alles sellisena on see inimesele tõesti vajalik.

Filosoofide ülesanne on õpetada mõtlema terviklikult. Selles seisneb mõtlemise raskus, sest tervikut nägema õppimine on ränk töö. Asi ei ole lihtsalt arusaamises: kui saan aru, siis saan valesti aru. Trööstitu oleks leida, et kõigest on aru saadud ja põhimõtetelisel enam midagi õppida ei ole. Tervikut silmas pidav filosoof näitab inimesele kätte tema arusaamise illusoorisuse ning laseb aimata, et on midagi tõelist, mida pole võimalik kokku pakkida ja taskusse pista.”

Miks peaks filosoofiat õppima?

„Igal erialal toimub indoktrineerimine – tudengeid üritatakse õpetada mõtlema teatud kindlal viisil. Filosoofid aga ei võta teadmisi iseene-est mõistetavana. Naljaga pooleks on öeldud, et füüsikud ei taha lasta oma helgetel peadel, füüsikateoreetiku hakatistel, kes püüavad maailma alustele pihta saada, filosoofialoenguid kuulata, sest nõnda võib kaduda motiiv füüsikaga tegelda. Mõni füüsik ongi filosoofiks hakanud (viimastel aegadel näiteks Madis Kõiv, Undo Uus, Anto Unt, Enn Kasak).

Kui aga filosoofia ongi erialaks, siis on filosoofia õpetamine tahes-tahtmata ise indoktrineerimine. EHI-s püütakse seda vältida nii palju kui võimalik ja mõistlik. Meil on tudengite vähe ning see võimaldab õppejõududel ja üliõpilastel põhjalikumalt suhelda. Näiteks eksam annab võimaluse pikalt filosoofiliselt vestelda.”

Millised on filosoofia õpetamise suurimad probleemid?

„Hoolimata äsja öeldust tunnen, et ei jõua üliõpilastega nii palju vestelda, kui tarvis on. Filosoofide õpetamisel on põhiprobleem selles, kuidas ühtaegu õpetada nii mõtlemist kui ka teadmisi. EHI-s on kujunenud välja, et iseseisvale loovale filosoofilisele mõtlemisele pannakse rohkem rõhku kui filosoofia ajaloo põhjalikule tundmisele ja täpse argumenteerimise oskusele. Mõnes teises kohas kipuvad aga üliõpilased olema nii haritud, et see kammitseb ohtlikult nende mõtlemist. Mulle tundub, et barjäärid õppeasutuste vahel on praegu nii kõrged, et see ei tule filosoofide koolitamisega kasuks. Ja iga õppejõud tunneb oma võimete ja kvalifikatsiooni piiratust – ideaalseid filosoofe pole aga kuskilt võtta.

EHI-s on sõbralik ja konkurentsivaba õhkkond. Ei kardeta ka oma nõrkusi ja vastuste mitteteadmist, see aga soodustab filosoofilist keskustelu. Hea kolleeg professor Tõnu Viik on küll hoopis teistsugune filosoof kui mina, aga mõnes suhtes on meie arusaamad väga sarnased. Leiame mõlemad, et filosoofia peab tegelema sellega, mis inimestele korda läheb. Filosoofia peab juhtima inimese selle juurde, mis on tõeline, see on aga väga ja väga keeruline. Filosoofia on keeruline, sest elu ongi keeruline.”

ETTEPANEK

KALLE TAMMEMÄE,
IT kolledži rektor

Riigil on ainult üks hoob üliõpilaste motiveerimiseks ja see on riigieelarveline õppekoht, mida rahvakeeles tasuta õppekohaks kutsutakse. Riik kasutab seda hooa üsna agressiivselt, olles viinud riigi toe loodus- ja täppisteaduste, tehnika ja tervishoiu valdkondadesse, pidurdades riigi kulul õppimist sotsiaalteaduste, äranduse ja õiguse valdkonnas. Kiirendamiseks-pidurdamiseks palju ruumi enam polegi ja ometi avaldub selle skeemi mõju nõrgalt.

Inseneri- või IT-spetsialisti amet on vaieldamatult prestiižne, kuid inseneriõpingute tõsidus ilmselt hirmutab. Asjata, aga paraku tehakse otsuseid emotsioonide, mitte ratsionaalsuse põhjal ja neid lihtsaid emotsioone õnnestub nn pehmetest valdkondadest paremini noortesüsteid kui kogu tehnoloogilise arengu raamistikuga taga seisvatest (ehk siis taustale jäävatest) tehnikaga seotud valdkondadest.

Ei ole põhjust muretseda nende pärast, kes on oma tehnika-huvi koolis üles leidnud ja seda rahuldama asunud – need on juba pühendunud valdkonna edasiarendajad. Tuleb üles leida kõhklejad, kelle inimlik uudishimu jääb koolis tehnika osas avamata või saab lausa tagasilöögi. Siin aitab ainult suurem nähtavus – vähem esitleda kriiskavalt läikivaid valmisprodukte (poodleja kasvatus) ning rohkem tehnoloogiat, protsessi ja loovat tehnilist meisterlikkust (insenerikasvatus).

Praegu on tööjõuturg selgelt inseneri või IT-spetsialisti päralt, isegi liiga mugavalt ja ettevõttele kallilt. Vahe maksab kinni lõpp-produkti ostja või tarbija – maksab ja kirub, aga ennast enam muuta ei suuda. Kuid peaks, sest ainult nii saaks inflatsiooniralli pidama.

ANDRE VESKIMÄE,
Ülemiste City juhatuse esimees

Praegu on noorte teadmised pärast ülikooli töötamise võimalustest kahjuks väga napid. Riik on küll välja öelnud oma eeliserialad, aga ettevõtjatega on sel teemal liiga vähe räägitud. Ametnikud ei ole pädevad otsustama, keda ja mil määral on Eesti riigil tarvis. Infotehnoloogid on küll üsna hästi suutnud ennast kuuldavaks teha...

Eelmisel aastal oli meil Ülemiste Citys mitme suure firma infopäev (Elion jt), kuid kohale tuli vaid kaheksa tudengit. Üliõpilased lihtsalt kõik juba töötasid. Nüüd on olukord hoopis teistsugune, sest tööturg on palju muutunud. See on hea, noored peavad kooli ajal siiski õppima ja tööle minema hiljem. Riik peab noored viima ettevõtjatega kokku, et nad teadvustaksid, mida tasub õppida, millisel erialal on perspektiivi.

Kooliseinte vahelt välja

Sirje Tohver
sirje@opleht.ee

TLÜ-s klassiõpetajaks õppinud Heli Täll alustas vene õppekeelega Tallinna 63. põhikoolis eesti keele õpetajana. Praegu õpetab ta Tallinna 37. keskkoolis ajalugu, ühiskonnaõpetust ja majandust ning juhib kooli humanitaarainete komisjoni.

63. põhikool, kus õppisid peamiselt käitumisraskustega poisid, oli algajale õpetajale, kes vene keelt vabalt ei rääkinud, tõeline proovikivi. Eesti keel oli ebapopulaarne, mõned umbkeelsed õpilased ei saanud sõnakesti aru. „Kahe aastaga, mis me sõbrannaga seal olime, harjutasime nad õppima. Siis tundsin, et aitab. Vahetasin kooli ja läksin TLÜ-sse ajalugu õppima.”

Kuidas ma klassis korra majja saan

Kui tund on huvitav, siis korraga probleeme pole. Nooremates klassides on mul ka suhteliselt kuri maine. Arvan, et pigem olla natuke kurjem kui liiga leebe....

Kui aga vaja, siis räägin hästi vaikselt; jään poolelt sõnalt vait; väikeste klasside puhul panen kõik õpilased üksinda istuma; segajad tõstan esimesse pinki; teen kokkuleppeid, nt kui pead sellel veerandil esimeses pingis istuma, aga käitud korralikult, siis võid uuel veerandil oma kohale tagasi istuda (see on mõjunud väga hästi); lasen õpilastel rääkida, vahel ka teemaväliseid asju, räägivad ära, kõik on rahul ja saab tunniiga edasi minna; motiveerin hinnetega – nõrgematele olen ka ainult ühe õige suulise vastuse eest tunnihindeks viie pannud jne.

Heli Täll,
Tallinna 37. keskkooli ajalooõpetaja

Heli Täll on seda meelt, et õpilasi tuleb võimalikult tihti kooliseinte vahelt välja viia. „Võimalus ise näha ja käega katsuda arendab lapsi rohkem kui 45-minutine koolitund. On tore, et meie kool toetab neid ettevõtmisi.” Veebruaris käis ta kunstiõpetaja Annika Linnasega Mikkel muuseumis vanaaja näitusel. „Lapsed voolisid ja üritasid kirjutada kiilkirjas. Mina küsisin tagasisidena ajaloolist infot, kunstiõpetaja hindas kohapeal tehtut.”

Eelmisel nädalal viis Heli Täll 6. klassid Eesti Panga muuseumi – 6.a oli majandustunnis õppinud rahatähti – järgmisel päeval tegi tunnikontrolli seal kuuldu kohta. Õpetaja sõnul meeldisid lastele kõige rohkem vahakujud. Huvitas ka rahatähtede turvaelementide kontrollimine lambi all. Kellelgi oli ajalehest väljalõigatud võltsraha kaasas, paljud tõmbasid oma ID- või pangakaardiga lambi alt läbi.

Muuseumis, kinos, ettevõttes

Paar päeva varem käis ta 9. klassidega vaatamas „Diskot ja tuumasõda”. „Ajaloos oleme külma sõja perioodi läbi võtnud, aga õpilased ütlesid, et nad ei osanud ette kujutada, kuidas see kõik päriselt oli. Neil oli põnev teada saada, kuidas Dallase seriaalist kirjutati maal elavatele sugulastele.” Eesti keele tunnis tuli kirjutada filmitemaaline kirjand. Heli Tälli sõnul ongi kõige kergem siduda ajalugu ja eesti keelt. „Olen eesti keele õpetajaga teatris käinud ja siis nähtut mõlemas aines käsitletud. Hiljuti käisin koos eesti keele õpetaja Epp Priimägiga 8.a klassiga Õhtulehes ekskursioonil. Minul oli majanduses äri- ja reklaamiteema, tema käsitles samuti reklaami.”

Majandusõppe raames on õpetaja käinud mitme klassiga Leiburis ja Coca-Colas. Oma klassiga ka Soomes Fazeris. „Lapsed jäid väga rahule. Said süüa nii palju šokolaadi, kui jaksasid, ja pärast anti väike šokolaadipakk kaasagi.”

Heli Täll ütleb, et kui midagi välja pakutakse, siis tema oma klassiga

kohe läheb. Riigikogu-ekskursioonidest on saanud tava. 1. aprillil käis ta seal 8.a klassiga. „Poistele väga meeldis. Kui giid oli oma jutu kolmveerand tunniga ära rääkinud, küsisid nad, kas peab nii ruttu ära minema.” Täna läheb ta oma klassiga Eesti Posti. 8. mail ootab ees Eesti Raudtee korraldatud õppereis Pakri poolsaarele.

Meelitab osalema

Õpetaja hoiab silma peal kõikvõimalikel konkurssidel ja osaleb neis kas kogu klassiga või suunab sinna sobivad õpilasi. Nii on ta saatnud tublimaid „Noorte parlamenti” ja „Kohtumisele ministriga”. Majandustunnis laskis ta kirjutada ettevõtlusteemalisi muinasjutte. Junior Achievement’i konkursile saatis neist kaks. 5. klassi poiss Arnold Mikkolai saavutas Eestis 3. koha. „Kahe aasta eest sai minu õpilane tulevikutoodete konkursil uisuraudadega koolikoti eest 3. koha. Üks minu õpilane võitis lastekaitse liidu korraldatud telemeedia viktoriinil „Kas mina tean?” esikoha ja sai preemiaks digikaamera. Üks õpilane märgiti ära UNICEF-i fotokonkursil. Hea tulemuse üle on õnnelikud kõik, kuigi alguses ei taheta või ei viitsita osaleda.”

Õpetaja on meelitanud klassitäied õpilased üle-eestilistest konkurssidest, näiteks kodanikupäeva viktoriinidest, osa võtma lubadusega panna selle eest hinne. „Ma ei hinda üksnes osavõttu, nõuan ka tulemust. Olen palunud korraldajalt kõigi oma õpilaste punkte ja pannud hinde nende alusel.

Heli Täll peab koostööd kunsti- ja eesti keele õpetajatega tähtsaks ka koolis. Mullu andis ta kolmele 9. klassile ülesande teha kahe maailmasõja vahelisest perioodist plakati, teemaks selle aja teadlased, muusikud jne. Õpilased pidid otsima pilte, kirjutama juurde info ja näitama allikad. Hinde said nad nii ajalukku kui ka kunstiopetusse.

Hästi sujub koostöö meediaõpetaja Epp-Mare Kukemelgiga, kelle algatusel toimus hiljutisel meedianädalal

Heli Täll: „Võimalus ise näha ja käega katsuda arendab lapsi rohkem kui 45-minutine koolitund.”
MARIANNE ORRO foto

gümnaasiumiastme esimene väitlus. Esimene oli ka humanitaarainete komisjoni korraldatud keeltenädal, mille iga päev oli pühendatud ühele Eestit mõjutanud riigile. „Oleks pidanud põhjalikumalt valmistuma, aga lastele meeldis. Lapsed vajavad väga, et nendega tegeldaks. Peab olema eestvedaja, kes neid tagant torgib,” kinnitab Heli Täll.

Ajalugu on raske

Ajalosse suhtuvad õpilased õpetaja sõnul hästi, kuigi paljudele on see raske. „Nad ei saa ainekst päris täpselt aru, ei oska seostada. 6. klassile on vana aeg nii kaugel, et nad ei taju seda. Õpikud on ajastute kaupa üles ehitatud, õpilastel läheb meelest ära, mis 4–5 tundi tagasi näiteks Venemaast räägiti. 5. klassile on ajalugu uus ja huvitav, suurematele üritan otsida lisamaterjali. Aga kui lisa on liiga palju, läheb kõik hoopis sassi.”

Tänavu ei valinud 37. koolis keegi

ajalooeksamit, valiti ühiskonnaõpetust, mis räägib n-õ elust enesest. „Pööran ühiskonnaõpetuses rohkem tähelepanu asjadele, mida elus vaja läheb. Tunnis on käinud tarbijakaitse esindaja. Oleme rääkinud SMS-laenudest ja pangakaardipettustest. Olen lasknud õpilastel nädal aega ühte ajalehte lugeda ja pärast seda arutanud läbi selle perioodi tähtsamad sündmused. Minul käib kodus palju lehti, kui lehepaki ringi käima saatsin, oli huvi nende vastu suur. Paljudes kodudes tellitakse ju ainult Õhtulehte.

Ajaloolasena köidab Heli Tälli eriti Egiptus. Tänavu lendas ta sinna juba teist korda. „Eelmine kord käisin püramiidide käega katsumas, seekord oli sihiks Luxor. Bussisõidul Hurghadast Kuningate orgu nägin ehedat Egiptust kogu selle vaesuses ja mustuses. Järgmisena tahaksin Aleksandrias minna.” Aga enne ootab õpetajat ees reis Fidži saartele, sest just tema on Postimehe tellimiskampaania peavõidu õnnelik võitja.

Euroopa riigid otsivad häid lugema õpetamise viise

Anne Uusen,
TLÜ algõpetuse osakonna emakeele didaktika dotsent

Eesti osales aastatel 2006–2008 ühena 11 Euroopa riigist Saksa-maa Lüneburgi ülikooli algatatud projektis ADORE („Teismeliste probleemsete lugejate õpetamine. Toimivate tööviiside võrdlev uuring Euroopa maades”).

Euroopa Liidus oli madala lugemisoskusega teismeliste arv kasvanud 2006. aastaks 24,1 protsendini. Lissaboni strateegia üks hariduseesmärke on vähendada 15-aastaste madala lugemisoskusega noorukite hulka 2010. aastaks 20%-ni. Seda ülesannet oli

seatud täitma ka projekt ADORE, mille Eesti koordinaator olin, koostööpartneriteks TLÜ õppejõud Krista Kerge ja klassiõpetaja Piret Pärnapuu Haapsalust.

Eesti tundub eksootiline

Kõigist osalenud maadest moodustati neljast riigist koosnevad alarühmad, kes külastasid iga oma alarühma maa kahte-kolme kooli. Meie olime ühes alarühmas Saksamaa (Frankfurt), Ungari ja Belgia uurijate-õpetajakoolitajatega. Viisime oma külalised Laagri kooli, et tutvustada Anu Ratasepa ja Hele Kriisa veebipõhist lugemisprojekti „Lugeda on mõnus”, ja Tartu Karlova gümnaasiumi, kus vaatasime Külliki Kase draamakursuse raames valminud näidendid „Hõbejänesed”.

Vahest kõige ootatum kogemus seostus Euroopa maade koolisüsteemi ja koolikorralduse erinevuse ja sellega, kui erinevalt me tõlgendame mõisteid või nähtusi. Kas või seda, kes on lugemisprobleemidega murdealine. Kulus päris mitu seminari, et veel ja veel selgitada, miks me ei saa näidata mingit erilist tööviisi, mida õpetajad kasutavad spetsiaalselt lugemisprob-

leemiga noorte lugemisoskuse edendamiseks. Meil õpivad põhikooli kolmandas astmes ning gümnaasiumis eri tasemega õpilased ühes klassis ning probleem ei ole mitte niivõrd lugemistehnika, kuivõrd lugemishuvi puudumine.

Õpetlik oli saada teada, et väike Eesti on suuremate riikide uurijatele-metoodikutele eksootiline ja huvitav riik, kuhu tahetakse oma kogemusi tutvustama tulla. Tänu sellele oleme mujal maailmas lugemise õpetamise valdkonnas toimuvast hästi informeeritud. Frankfurdi õpetajakoolitajad näitasid meile tunde, kus tegeldi intensiivselt Eesti õpetajatelegi tuttavas projektis „Lugemine ja kirjutamine iseseisva mõtleja kujunemiseks” kirjeldatud mõtestatud lugemise strateegiaga: lugemine koostöös paarilisega, mõttekaardi täitmine, jagatud lugemine jne.

Lugemiskasti meetodika

Saksamaal nägime 5. klassi tundi, mis oli osa nn lugemiskasti programmist. Klassidele antakse kastitais õpetajate ja raamatukogutöötajate väljavalitud, peamiselt ilukirjanduslikke raama-

tuid. Kord või paar kuus toimub lugemiskasti tund, kus õpilased saavad vabalt tegutseda varem kokkulepitud tegevuskava järgi: kes loeb raamatut, kes tutvustab loetut kaasõpilasele, kes küsib kaasõpilaselt loetud raamatu kohta küsimusi jne. Igast loetud raamatust tehakse kokkuvõtte lugemispäevikusse ja toimub klassidevaheline lugemise võistlus.

Meilgi kasutavad paljud õpetajad õpilaste lugema ergutamiseks sarnast lähenemist. Kuigi mitte just lugemiskaste komplekteerides, aga lugemisevõistlusi korraldades, edetabeleid koostades, paremaid autasustades jne.

Belgias külastasime kutsekooli, kus esimese aasta õpilased tutvustasid üksteisele loetud raamatuid ja nende ise kujundatud tiitelletti, ning nägime videona põhikooli parandusõppetundi, kus osalesid õpetaja arvates lisatundi vajavad õpilased. Kui meil tähendab parandusõpe peamiselt grammatikaga tegelemist, siis nähtud tunnis analüüsisid õpilased õpetaja juhtimisel teksti sisuliselt. Parandusõpe on õpilastele vabatahtlik ja toimub vanemate nõusolekul, aga kui osalemisotsus on kord tehtud, tuleb kursus läbida.

Üks toreid avastusi oli seegi, et entusiastlikud ja oma tööd armastavad õpetajad on igal pool ühesugused. Nad teevad tööd südamega ja loovalt, jaa-des ise tagasihoidlikuks ning pidades pühendumist enesestmõistetavaks.

Võtmeelemendid

11 riigi uurijad leidsid, et probleemset teismelist lugejat saab ja tuleb toetada nii klassi, kooli kui ka riigi tasandil.

Eri maade toimivaid tööviise vaadeldes selgus, et murdealiste lugemisprobleemide ennetamises ja leevendamises on tuvastatavad olulised võtmeelemendid: milline ja kui mitmekeesine on õpilastele pakutav tekstivaheline ehk kes valib tekstid; millised teadmised ja kogemused on õpetajal lugemisest ja lugemisprobleemidest; kas probleemidega õpilast toetavad ka ka psühholoog, raamatukogutöötaja, arvutispetsialist jne; kas koolidel on piisavalt rahaallikaid (koolid vajavad rahatoetust nii riigilt kui ka erasektorilt); kas õpilaste enesekindlust ja -usku toetatakse piisavalt; kuidas riiklikus õppekavas on sätestatud lugemisprobleemidega õpilaste toetamise võimalused ja palju muud.

Õpetaja, kellele meeldib meisterdada

Sirje Tohver
sirje@opleht.ee

Sügisel 3–4-aastaste rühmaga alustanud Kristiina Kera on olnud kolm aastat Tihase lasteaia õpetaja. Enne seda töötas ta Osula põhikoolis huvijuhi ning Antsla kultuuri- ja spordikeskuses noorsootöötajana.

Õpetaja on kannapöördega rahul, lasteaias meeldib talle väga. Meeldis ka noortetöö. Otsus Lõuna-Eestist Tallinna kolida sündis siis, kui oma lapsel oli aeg kooli minna.

Lasteaeda elas sisse valutult. „Mul on kaks nooremat õde, palju tädi- ja onulapsi. Kolmel tädil on kaksikud. Vanima lapselapsena olen neid kõiki hoidnud, kui maal vanaema juures kokku saime.” Kristiina sõnul on nende suguvõsal õpetaja geen. Kaks tädi on kooliõpetajad, üks lasteaiaõpetaja.

Lasteaia õppeplaanis on joonistamist, kleepimist, meisterdamist, voolimist. Kristiina eelistab joonistamisele meisterdamist. „Joonistamises pole kuigi palju uut. Meisterdades saab kasutada huvitavat materjali. Näiteks trükikojas kalendrite augustamisel tekkinud paberitüpikestest võib teha pildiraame, linnutoitu, lumehelbeid, mida iganes. Läbipaistvaks kuivavale PVA-liimile võib päevalilleseemneid peale raputada – see on lastele hästi põnev. Oleme guašiga liiva siniseks värvunud ja PVA peale siputanud, pabernööri kalakesed juurde ja meri ongi valmis.”

Mis me täna teeme?

Lapsed küsivad juba hommikul, mis nad täna teevad. „Kui ütlen, et kleebime sulgi, on nad põnevil, missugused need suled on ja kuhu neid pannakse. Liimida võib ka loodusliku materjali, oksti ja lehti. Teeme ka igasuguseid katseid, vaatame, kuidas värvid vees sulavad, käime loodust paberile panemas. Suurematraga võtsime pargis poriloigust pintsliga vett ja tegime poripilti. Oleme teinud ka looduslikust materjalist kompositsioone. Pildistan laste tööd ja salvestan need arvutisse, laste äratundmisrõõm on oi kui suur.”

Lastele on põnevad igasugused trükkimised, küll kartuliga, küll tühjade niidirullide otstega. „Üks vanaema tõi keraamilisi plaate. Joonistasime neile guašiga sinililled ja trükkisime paberile. Jäid hästi vahvad. Võib ka lehetrüki teha. Lehele värv peale ja paberile.

Kristiina Keral on terve mapitais ideid. Ta loodab need kõik ellu viia.

MARIANNE ORRO foto

Kõige paremini tulevad välja vahtra- ja kastanileht. Tore on mullikilega trükida. Värvid paberi guaši- või vesivärviga ära ja vajutad veel märjale värvile mullikile peale. Vanemate lastega võib teha vastupidi, kile rulliga ära värvida ja siis paberile trükkida. Oma lasteaiaast mäletan, et keefiri sisse pandi guaši või tinti, segu tõsteti lusikaga paberile ja suruti kaks paberit kokku – tulid hästi ilusa tekstuuriga vahupilved. Efektse tulemuse saab ka tavalise värviga. Huvitav sigrimigriline pind tekib, kui sikutada värvitud niiti kahe poolega paberi vahel. Ka toidukilet värviga kaetud pinnal kortsutades saab põneva taustapaberi. Kui paber suhkruveega kokku teha ja lasta vesivärv sinna sisse sulada, tekivad ilusad rõngakesed – suhkur ei lasse värvi laiali

minna. Nii värvisime pühadeks pabermune. Plastmassmunade jaoks sobivad marmorvärvid, mis jäävad vee peale ja laps püüab need sealt muna pinnale.”

Poes käies vaatab õpetaja selle pilguga ringi, millest midagi meisterdada saaks. Ostab ka oma raha eest. Näiteks klaaskuule. „Paneme šašlõki-karbile paberi sisse, värvi peale ja kuulid sinna veerema – saab huvitava tausta.” Poes köidavad õpetaja pilku ilusad salvrätikud, mida on hea PVA-liimiga klaaspurgile kleepida. Kui küünal või kommid purki panna, ongi vahva kink valmis.

Rannas käies korjab õpetaja kive ja teokarpe, metsas käbisid. Teokarpidest saab teha pildiraami või kasutada neid pildi osana. Kive võib laduda, loendada või joonistada neile tähed peale

ja õppida lugemist. „Kui käbi PVA ja siis peenikese soola sisse kasta, ongi jõulukaunistus valmis. Lastega oleme pargis lehti korjanud. Kuivatame need ära ja kleebime raami sisse.”

Totsikud ja karbid

Kodus on õpetajal karpide ja totsikute viisi vetsupaberi rulle, korke, pitse, vanadelt rõivastelt lõigatud nõõpe ja detaile, riidetükke. „Karvakraed saab looma- või linnukehaks kasutada, kõrke autoratasteks või silmadeks. Koerapildiga riidetükk sobib pildi osaks, lapsed joonistavad sellele kuudi ja kuuse juurde. Pitsi kleepides või väiksemaid riidetükke ümber pildi seades valmib kena raam. Üllatusmunade, plastmassstopside ja papprullide sisse teri pannes saab eri kõlaga kõristid. WC-paberi rullidest võib päkapikke ja ussikesi meisterda. Kui värvida rull valgeks, teha mustad triibud peale ja lisada ehtne kaseoks, saab vahva puu. Actimeli pudelile plastiliini ümber mätsides võib teha pingviine. Praegu korjame kanafilee aluseid. Kui need teistpidi keerata, kivikesed peale laduda, pea ja jalakesed lisada, ongi kilpkonn valmis.”

Vanem rühm tegi munakarbi kolmest munaaugust kaelkirjaku kaela. Pea, keha ja jalad joonistasid lapsed juurde. Munakarp tegi töö laste meelest hästi lahedaks. Tuleb läheneda loovalt, leida alati see väike nõks, mis paneb silmad särama.”

Õpetaja ütleb, et laste ind paneb teda aina uusi asju otsima. Kodus proovib ta oma lapsega eri tehnikaid. Viimane avastus oli pärlitehnika. Ideid saab ta kataloogidest, erialaraamatutest, poodide infolehtedest, televisioonist, Internetist, välisreisidelt, suheldes.

Palju häid ideid

„Õpetajatest tädidega kohtudes räägime alati, kes midagi huvitavat avastanud on. Kunstnikust emaga arutan hästi palju ja vaatan tema töid-tegemisi. Nippe olen saanud saksa tüdrukult Friedalt, kes meil sügisest vabatahtlikuna töötab. Kolleegid ja tuttavad juba teavad, et korjan ideid – mul on neid terve mapitais. Kunstimeelne õpetaja abi haakub minu mõtetega. Tahaksime teha veel seda, seda ja seda. Aga küll jõuame ja teeme. Kogu aeg tuleb uusi mõtteid ja tehnikaid juurde, mida on huvitav lastele edasi anda ning tulemusest rõõmu kogeda. See on vastastikune rõõm.”

MÄNG

Õpetlik pusle

Printisin arvutist välja kontuurpildi, kus on peal laste head sõbrad Puhh ja Notsu. Puhh istub palgi peal, suur meepurk käes. Notsul on võrk käes ja ta ajab liblikaid taga. Värvisin pildi pliiatsitega ära, kleepisin pappile, kiletasin õpikukilega (õpikukile on sama efektiivne kui sellest kallim kiletamiskile) ja lõikasin katki. Et mäng oleks lastele põnevam, joonistasin ka toidukaardid. Laste ülesanne on need Puhhi ja Notsu vahel ära jagada. Et Puhh on pongsakas, ei söö ta väga tervislikku toitu, talle tuleb valida kommid, friikartulid, tort, küpsised. Väle ja sportlik notsukene armastab tervislikult toituda. Tema saab porgandit, kapsaid ja kaalikat. Lastel on põnev pilti kokku panna ja huvitav eri toiduaineid otsida. Nii süvenevad ja kinnistuvad teadmised toiduainetest. Meisterdasin oma puslele ka karbi. Lapsed armastavad seda mängu väga.

Kristiina Kera,
Tihase lasteaia õpetaja

„Mull-mull, mull-mull väiksed kalad”

Valisime selle aasta nädalateemadeks read tuntud lastelauludest. Kodulooline teema kajastub näiteks lauluridades „Patsi, patsi saiapätsi”, „Mardikas kord marjul käis”, „Põdral maja metsa sees”, „Teele, teele, kurekesed”, „Kus on mu koduke?”. „Mull-mull, mull-mull väiksed kalad”? jne. Püüame teemaga seostada kõik vaatlemised-uurimised, õppekäigud, vestlused ja kirjanduspalad, võrdlemise ja arvutamise, õppe-, rolli- ja liikumismängud, laulud ja tantsud, vahel isegi päeva menüü.

Kui teemaks oli „Mull-mull, mull-mull väiksed kalad” vaatlesime pildidelt meie vete kalu, lapsed õppisid Ellen Niidu luuletust „Kalad” ja tema sõnadele kirjutatud laulu, said selgeks rütmimängu „Tuli, äike, vesi”, matkisid liikumistunnis ujumislõigutusi, voolisid, kleepisid ja maalisid näpuvärvidega kalu, sorteerisid ja loendasid akvaariumikalade pilte, häälsid sõna „kala” ning leidsid vastavad tähed.

Ka lauamängude valik seondus kalateemaga (puidust pusled, kalapüügmäng, kalakujude ujutamine vees). Raamatunurgas olid väljas veekoguelanikke käsitlevad raamatud. Käisime vaatamas Loodusmuuseumi kalade väljapanekut. Vestlusringis rääkisime kalatoitude tervislikkusest ja lapse luustikust ning menüüs oli kalasuppi.

KAJA MURUMÄE, PILLE WAHL,
Kaisukaru lasteaia õpetajad

„Tere, õpetaja, sina olid ju tibu!”

Andra Salutee,

Saue Midrimaa lasteaia juhataja asetäitja

20 aastat on Saue Midrimaa lasteaia õpetajad rõõmustanud lapsi tähtpäeval näidenditega.

Idee algatas kunagine muusikaõpetaja Vilve Nilk. Kümme aastat on Reet Jürgensi eestvedamisel saanud igaks lihavõttepühadeks lavaküpseks mõni näidend: „Memme musi”, „Kanaema kook”, „Päikesele külla”, „Tark kukk” jpt, tänavu „Ninatark Muna”. Näitegruppi kuulunud Merit Israel, Eha Tamme, Anu Mälk, Kaja Vatt, Merike Malkus, Elleriin Lepiste ja Kristina Kiviste harjutasid rolle, õppisid muusikaõpetaja juhendamisel selgeks laulud ja liikumise. Kui seni on riietus käepärastest vahenditest valmistatud

ise, siis nüüd õnnestus muretseda ilmekad kostüümid.

Lapsed jälgisid huviga laval toimuvat. Tegelasid juhendati valju häälega, elati neile kaasa. Kõigi rõõmuks koorus ninatargast Munast asjalik ja tubli tibu. Väiksemad pühendusid täielikult tegelaste seiklustele, suuremad hakkasid etenduse lõpu poole näiteseltskonnas õpetajaid ära tundma. Poes õpetajat kohates hõigatakse rõõmsalt: „Tere, sina olid ju tibu!”

Laste unistused, rõõmud ning muremõtted ja pahandusedki jõuavad alati rühma õpetajani. Selle põhjal on hea järgmist etendust valida. Lasteaia näitetrupi etendatud lood on hinnatud ka õpetajate hulgas, sest teksti on peidetud humoorikat ühiskonnakriitikat.

Õpetajate eestvedamisel näitlevad ka kõik Saue lasteaia vanemate rüh-

made lapsed. Puhhi rühm etendas „Tuhkatriinut” kaks korda, et lisaks vanematele ka lasteaialapsed sellest osa saaksid. Päikesekiire rühma lapsed harjutavad kevadeks „Jussikese seitset sõpra”, Sipsikud said hakkama suurejoonelise tsirkuseetendusega.

Rühma lavastus aitab tõsta laste enesekindlust ja kujundada väljendusoskust. Lapsed saavad rääkida kaasa etenduse valmimisel ja rollide kujunemisel. Sageli pakuvad nad välja, kuidas üks või teine tegelane võiks käituda ja mida öelda. Mängitakse läbi eri situatsioone ja kogetakse erinevaid emotsioone. Iga roll, ka väike, on lapsele oluline. See annab võimaluse särada ja silma paista. Aremad lapsed tunnevad end kostüümiga palju kindlamalt ja julgevad oma mõtteid väljendada.

Etenduse lõpu poole hakkasid lapsed õpetajaid ära tundma.

Foto erakogust

Jõhvi gümnaasium 90

Jõhvi noorte parlamenti kuuluvad Jelena Nesterova ja Mariliis Randmer on ka head õpilased.

Õpetaja Tiina Gaškov teeb oma aine nii hästi selgeks, et enamik lõpetajaid valib keemia riigieksamiks.

Haritud inimesi on vaja iga riigikorra ajal

Ene Pajula

ene@opleht.ee

Virumaa vanim gümnaasium on ehe näide sellest, et eestlastele on haridus tähtis. Kool alustas tööd ajal, mil Vabadussõja lahingud Narva all alles käisid.

20. septembril 1919. aastal, kui Jõhvi reaalgümnaasium esimesed õpilased vastu võttis, polnud Eesti vabariigi saatus veel kaugeltki selge. Ent kooli juhataja August Möller, kes varem töötas Viru maavalitsuse koolinõunikuna, teadis täpselt, mida ta tahab – et Alutagusel oleks oma gümnaasium. Sest olgu riigikord milline tahes, haritud inimesi vajatakse ikkagi. Esimene otsus kooli asutamise kohta langetati juba 27. juulil 1919, mil Jõhvi alevivalitsusse kogunesid kümne ümberkaudse valla esindajad, Viru maanõukogu kinnitas otsuse 9. augustil. Majagi polnud, esialgu majutati kool Madis Nigolile kuuluvasse eramajja. Esimene 12 õpilasega lend lõpetas 1922., oma maja hakati ehitama 1923. aastal.

Värvikas ajalugu

Jõhvi gümnaasiumil on kirev ajalugu. 1938. a kahanes kool progümnaasiumiks, sõja ajal sai gümnaasiumiks tagasi, aga 1953. a muudeti 7-klassiliseks kooliks, keskkooliosa viidi üle Ahtmesse. Mõne aasta pärast hakkas Jõhvi kool uuesti keskkooliks kasvama ja 1960. a lõpetas esimene pärast-sõjaaegne lend. Praegusesse majja koliti 10. jaanuaril 1967. a ja kool hakkas kandma nime Kohtla-Järve Adolf Kesleri nimeline 5. keskkool. See tähistas kõrgaja algust – 1400 õpilast, 40 klassikomplekti ja 55 õpetajat.

Kool sai tuntuks oma hästi sisustatud ainekabinettide poolest, mitmesugustel kabinetikonkurssidel võideti ridamisi esikohti. Keldrikorrus ehitati välja 1970. aastaks, mis tähendas, et kool sai korraliku lasketiiru, sisemäe, kunsti- ja käsitööklassi. Uuesti hakkas õpilaste arv kahanema 1980. aastatel ning on nüüd stabiliseerunud 600 piiresse. Praegu on koolis 624 õpilast, 29 klassikomplekti ja 60 õpetajat.

„Me ei ole päris tavaline kool, sest

lisaks tavaklassidele on meie õpetada ka abiklasside õpilased ja Jõhvi vanglas õppivad karistuslapsed,“ ütleb direktor Ivo Tupits. „Nii üks kui ka teine kontingent esitab õpetajatele täiesti teistsuguseid nõudeid, kui töö tavalises klassis.“

Koolis on palju õpetajaid, kelle üle õpilased uhked on, kõiki ei jõuta nimetadagi, aga esimestena pähetulevad on loodusainete õpetaja Kristelle Kaarma, emakeeleõpetaja Lenna Prisk ja matemaatikaõpetaja Sirje Koitmet.

Paremaid ei oska tahtagi

„Õpetaja Koitmetast peab kool kümne küünega kinni hoidma,“ arvab 11. klassi õpilane Jelena Nesterova. „Paremat õpetajat ei oska tahtagi. Ta on küll 70-aastane ja kuuldavasti tahab juba tõlt ära jääda, aga suudab veel pea peal seista ja spagaati teha ning on õpetamiseks suurepärase vormis.“

11. klassi keemiatunnis käib õpetaja Tiina Gaškovi juhendamisel seebikeetmine. Lõpuks pestakse käed omakeedetud seebiga puhtaks – ja vahutabki! „Õpetaja Gaškov on nii hea õpetaja, et tema toetusel valib enamik kooli lõpetajaid riigieksamiks keemia,“ räägib Jõhvi gümnaasiumi õpilasesinduse liige Mariliis Randmer.

Gümnaasiumiosa töötab kahe paralleelklassiga, kus valida on nelja õppe-suuna vahel. Meedia- ja majandusõpetus on juba traditsioonilised suunad, sellest õppeaastast on lisandunud ökoloogia ja riigikaitse. Majandusõpetuse tundides tutvutakse majanduse põhi-aluste, mikro- ja makroökonomika ning raamatupidamisega. Õppe tulemusel sündis ka esimene õpilasfirma Kerli. „Kerli ei jäta nalga,“ tutvustab seda üks asutajaid, 10. klassi õpilane Kerli Hindo. Toitlustusfirma valmistab kõike suussulavatest küpsistest kuni tervislike salatiteni. Toodangut turustatakse kooliüritustel. Ökoloogiaharus käsitletavat keskkonnakaitset ja keskkonnakeemia on Ida-Virus kuumad teemad. Meediaharu õpilased annavad välja ka kooli ajalehte Oma Ekspress. Riigikaitsekursus lõpeb välilaagriga 11. klassi lõpus, enne seda tutvutakse riigikaitse ajaloo, relvade, Eesti kaitseväge ülesehituse ja põhimõtetega,

Rahvatants on 1.–4. klassini tunniplaanis, pärast seda tahab enamik õpilasi juba vabatahtlikult jätkata.

Foto erakogust

kusjuures sõjaväeosades käiakse ise kohal. N-õ õppesuunatunnid toimuvad kümnendas ja üheteistkümnendas klassis. Üheteistkümnendas klassis saab lisaks valida arvutiõpetust, joonestamist ja ka sõnakunstistunde. Kaheteistkümnendas klassis õpetatakse veel filosoofiat. Inglise keelt hakatakse õppima juba esimesest klassist.

Laiapõhjaline spordiharidus

Nõukogude ajal oli koolis n-õ spordikallak ja sportimisele pannakse suurt rõhku tänini. „Meil on viis kehalise kasvatusõpetajat ja traditsioonid, mille üle on põhjust uhke olla,“ arvab üks kehalise õpetajatest Priit Palm. „Jõhvi gümnaasiumi teeb eriliseks see, et tegeldakse paljude spordialadega, nagu kergejõustik, pallimängud, ujumine, mille teeb võimalikuks oma basseini, suusatamine, sest koolil on õpilastele laenutamiseks korralik suusavarustus, ja riistvõimlemine, milleks on aastate jooksul samuti korralik baas rajatud.“ Suusatatk Pannjärvele on kooli traditsioon juba ammusest ajast. Kui lund vähegi on, siis matk toimub, ja üsna samamoodi kui kuulust Tartu maraton. On 15 kilomeetri pikkune pikem ja kolme kilomeetri pikkune lühem distants. Sõidu kestel on joogipunktid ja lõpus saun – tõeliselt meelde jääv suusapäev.

Möödunud sügisel said teoks kooli esimesed olümpiamängud, millest

räägitakse senini. „Need olid antiikmängude stiilis, aga alad, milles võisteldi, polnud traditsioonilised, vaid pigem lõbusad: puššpall, kotisjooks, käsikutega kaugushüpe, hüppatsatega hüppamine, maastikujalgrattasõit, teatejooksud. Osa võtsid kõik õpilased 1.–12. klassini,“ meenutab õpetaja Palm. Ja rõhutab veel kord, et koolis peetakse tähtsaks laiapõhjalise spordihariduse andmist ja huvi tekitamist kehakultuuri vastu. Et igaüks leiaks endale sobiva ala, millega tervisespordi tasemel tegelda kas või elu lõpuni.

Siiski on Jõhvi koolist sirgunud ka mõned tippportlased, nagu omaaegne 800 meetri jooksja Valdek Apivala ja praegu Eesti koondisesse kuuluv sprinter Anastassia Semjonova.

Gümnaasium jäägu alles

Nii nagu kool maa- ja alevivalitsuse tugeval toel sündis, nii elab ta vallavalitsuse erilise hoole all ka edasi. Jõhvi abivallavanem Kristi Klaamann on Jõhvi gümnaasiumi vilistlane ja hilisem õpetaja. Ta on olnud klassi, kunsti-, ema- ja inglise keele õpetaja. Kiidab omaenda algklassiõpetajat Helme Rokkat, kes oli nii tore, et tema eeskujul Kristi õpetajaks õppima läski. „Jõhvi gümnaasiumis on ka väga hea kollektiiv ja erakordselt mõistvad kolleegid,“ kiidab ta.

Mööda ei saa ka huvitegevusest. Koorilaulu ja rahvatantsuga on siin

Jõhvi gümnaasiumi oma tantsutaat Voldemar Berelkovski on rahvatantsuga tegelema innustanud sadu lapsi ja noori.

Autori fotod

kõrgel tasemel tegeldud aastakümneid. Kunagi oli koolis 80-liikmeline segakoor, nüüd ei jätku nii suure koori jaoks enam õpilasi, aga neli koori tegutseb siiski. Rahvatants on 1.–4. klassini tunniplaanis, edasi tahavad õpilased juba vabatahtlikult jätkata. Kõikidel klassidel on oma rahvarõiva-komplekt. Kooli rahvatantsuliikumise eestvedaja Voldemar Berelkovski kinnitab, et kasvuraskustega poistest on sageli asja saanud just tänu rahvatantsule. Tänavusele laulu- ja tantsupeole kandideerib koolist viis rühma.

Kristi Klaamanni teeb uhkeks, et kooli taidlejate tase võimaldab anda täispika kontserdi Jõhvi kontserdimajas ja publikust puudu ei tule. Kristi ise tantsib ikka veel kooli õpetajate rahvatantsurühmas – ühtpidi on see terve elu kestnud hobi, teistpidi ka töö osa, mis võimaldab kooli probleemidega kursis püsida. Vallavalitsuse suurim mure on, et Jõhvi mõlemad gümnaasiumid, nii eesti- kui ka venekeelne, reformituultes ikka püsima jääksid. Ida-Virumaal on kõva konkurents – maakonnas on 21 gümnaasiumi, eesti- ja venekeelseid pooleks. Vallavalitsus teeb kõik, et tagada õpilastele võimalused igakülgselt arenguks – käepärast on muusika- ja kunstikool, ehitamisel on uus spordihoone suure korvpalliväljaku, kolme harjutussaali, jõusaali ja saunadega. Mis laadi abi kool iganes vajab, kui see on vallavalitsuse võimuses, siis seda antakse.

New Yorgi suurfirmade asendamatu abiline

Kristi Helme

Kristi.helme@opleht.ee

Väikesest Tartust Ameerikasse õppima läinud ning nüüd Manhattanil asuvas kõrghoones miljonite dollarite liikumist suunava Piret Loone edulugu näitab, et USA on andekatele inimestele kõigi võimaluste maa. Isegi kui see tähendab 80-tunniseid töönädalaid...

USA-s edukat advokaadikarjääri tegev advokaat Piret Loone võttis 18-aastaselt kaks kotti, natuke taskuraha, väljavõideldud stipendiumi ning lahkus 19. augustil 1991 aastal viimase Nõukogude Liidust väljunud lennukiga Ameerika Ühendriikidesse. Nüüdseks on Piret, kes ei taha midagi kuulda eestlastele harjumuspärasest teietamisest, omandanud Harvardi ülikoolis juuradoktori kraadi ning töötab 900 töötajaga Alston + Bird LLP New Yorgi büroos äriõiguse advokaadina.

Kunagise menusarja „Ally McBeal” laadset emotsioonide virvarri Pireti töös ette ei tule, peamiselt lahendatakse suurte firmade aktsia- ning tööprobleeme. Kui näiteks üks firma ostab teiselt üle 20 tippmaaklerit, lahkuvad nendega koos ka kliendid ning tekib kaos. Siis kutsutaksegi Piret ja tema kolleegid appi.

Kas vahel tuleb esineda ka vande-kohtu ees?

„95% tsiviilkaasustest USA-s vande-kohtu ette ei lähe, enne üritavad osapooled kokku leppida. Selleks kulub vahel lausa 3–4 aastat, mille jooksul valmistatakse ette ja vaadatakse läbi suur hulk dokumente ja tõendusmaterjali, kuulatakse inimesi üle jne. USA kohtusüsteem, nagu Angloameerika kohtusüsteemid üldiselt, põhineb presedendiõigusel (*common law*) ja protsess on võistluslik (*adversarial*).”

Kas advokaaditöös on kohta ka emotsioonidele?

„Pean alati kuulajaskonnaga arvestama. Kui loeksin kivilinenud näoga paberilt argumente maha, ei annaks see kohtus kuigi suurt efekti. Kui on väga intellektuaalne kohtunik, ei tasu emotsioonidele rõhuda, vande-kohtu puhul on vastupidi. Samas saavad tööga hakkama ka madala sotsiaalse intelligentsusega advokaadid, nad peavad lihtsalt palju tööd tegema.”

Milline on hea advokaat?

„Väga oluline on stressitaluvus, võime mitme asjaga korraga tegelda ning hea analüüsivõime. Suuline väljendusoskus on kahtlemata oluline, aga kui kirjutada ei oska, ei jõua USA kohtusüsteemis kuigi kaugele. Mulle on öeldud, et kirjutatan kohati paremini kui ameeriklased. Olen nüüdseks nii palju aastaid siin elanud, et oskan ennast inglise keeles paremini väljendada kui eesti keeles. Sain Tartu Miina Härma gümnaasiumis hea põhja, hiljem USA ülikoolides õppisin, kuidas hästi kirjutada.

Olen teinud palju tööd selle kallal, et aktsent kaoks. Viimasel ajal on küsitud, kas olen pärit Kanadast. Kuigi New Yorgis võetakse aktsenti kui omapära, keegi ei suhtu sellesse halvasti ega hakka väikseid vigu parandama.”

Kuidas 1990-ndate algul USA-sse sattusid?

„Tartu Miina Härma gümnaasiumil oli tollal vahetusprogramm Ameerika kooliga. Olin keskkooli ajal kolm nädalat USA-s. Unistasin siia ülikooli

„Eestlase teeb eestlaseks see, et oled sündinud eestlaseks. Ameeriklase teeb ameeriklaseks usk Ameerikasse ja ameeriklasteks võivad saada kõik,” ütleb Piret Loone.

Autori foto

PIRET LOONE

■ Sündinud 7. mail 1973 Tartus.

■ Lõpetanud 2001. a Harvard Law Schooli *juris doctor*’i kraadiga, 1996. a politoloogia magister Columbia ülikoolist New Yorgis, 1995. a bakalaureusekraad politoloogias ja majanduses Franklin & Marshall College’ist, *magna cum laude*.

■ Lõpetanud 1991. a Tartu Miina Härma gümnaasiumi.

■ Mõlemad vanemad, Eero ja Leiki Loone, on Tartu ülikooli õppejõud, öde Oudekki politoloog. Vanaisa oli Antsla keskkoolis matemaatika ja füüsika õpetaja, vanaonu Ilmar Rebane õigusteadlane.

Võib ju öelda, et mõni noor ei ole akadeemiliselt nii võimekas, et keskharidus omandada, aga kool peaks praeguses majandusolukorras õpetama kõik noored mõtlema ja analüüsima. Võib ju õppida mõnd masinat kasutama, aga kümne aasta pärast on see masin kasutu. Kui ei oska mõelda, ei aita oskus hästi nutrit keerata. Pealegi saab sellised tehnilised oskused omandada töö käigus.”

Harvardi ülikooli lõpetanutel töökoha leidmisega ilmselt raskusi ei ole. Kas karmis konkurents lubatakse ka eksida?

„Kui juba heasse firmasse tööle saad, siis eksimusi lubatakse, sest kõik eksivad. Tööd tuleb aga teha nii hästi, et pärast jääb tunne: enam paremini ei oleks saanud. Mina tunnen, et töötame ühtse meeskonnana ja ajame ühte asja. Vahel tuleb ette ka 80-tunniseid töönädalaid, kui mõni juhtum on minemas kohtu ette.”

Mis Ameerikas võib?

„Inimesed on avalad. Neis on veendumus, et kõvasti tööd tehes võib kaugele jõuda. Siin on hea elada, kui usud vabadusse, demokraatiasse ja teistesse ameerikalikesse väärtustesse. Eestlase teeb eestlaseks see, et oled sündinud eestlaseks. Eestlaseks vist ei saa saada. Ameeriklase teeb ameeriklaseks usk Ameerikasse ja ameeriklasteks võivad saada kõik. Mind võetakse ameeriklasena, hoolimata tõigast, et ma pole siin sündinud. Ilmselt on mul blondi ja sinisilmsena küll kergem kui mõnel Senegalist pärit inimesel.”

Mis võiks teisiti olla?

„Siin on väga rikkaid, aga ka väga vaeseid ja see vahe on süvenenud.

Käisin just Louisiana ja Mississippi osariigis ning nägin seal tohutut, lausa arengumaa moodi vaesust. Meil on mustanahaline president, on lootust, et rassiprobleemid vähenevad. Kahjuks ei ole suudetud tervishoiusteemiga midagi ette võtta – bürokraatia neelab raha, mis võiks meditsiinile kuluda – ja kümnetel miljonitel ameeriklastel pole tervishoiukindlustust.

Bushi välispoliitika oli kogu tema valitsemisaja ameerikalike põhimõtete vastane. Näiteks Guantánamo vangilaagris toimunud inimeste piinamisest olid ameeriklased tõsiselt šokeeritud ja küsisid: kas see ongi see, mis me oleme? Vastasime: ei ole!”

Kuidas peaks USA praeguses kriisis käituma? Sõltub ju kogu maailma majandus suuresti sellest, kuidas suurriik käitub...

„Elarvedefitsiidist ei tohi väljata teha, karpimine teeb asja hullemaks. Peaks mõtlema, kuidas kulutusi suurendada, küll hiljem võlad ära makstakse. Praegu on oluline panna raha haridusse, võtta rohkem õpetajaid tööle, parandada koolide infrastruktuuri jne. USA investeeribki praegu haridusse vist 100 miljardit dollarit.”

Kuidas oled rahul uue presidendiga?

„Üldiselt olen rahul. Mõned tema majandusmeeskonna liikmed mulle väga ei meeldi, näiteks endine Harvardi ülikooli president, praegune majandusnõunik Lawrence Summers. Kui mina Harvardis käisin, oli Summers võimetu midagi juhtima, astus kõiki-dele varbale ja vihastas nad välja.

Muidu on Obama ja Bush nagu õo ja päev: nüüd aju liigub. Obama on väga töökas ja sümpatiseerib ka vaba-

riiklastele. Olen demokraatide pooldaja, kuigi mulle meeldivad ka mõned vabariiklased, näiteks New Yorgi linna-pea Michael Bloomberg oli varem vabariiklane, nüüd on ta jõudnud küll mitmeparteiliste seisukohtadeni.”

Kas oled mõelnud ka ise poliitikasse minna?

„Kunagi kindlasti. Juura on poliitika-karjääri hea baas. Õnneks ei ole USA riik, kus peab 25-aastaselt poliitikasse minema. Mul on veel aega kogemusi ja teadmisi koguda.”

Käid igal aastal ka Eestis. Kuidas Eesti areng distantsilt tundub?

„Eestlased on üldiselt tublid ja töökad. Samas kannatatakse liiga palju välja, võiks olla poliitiliselt aktiivsem. Kui ikka keskkooli ähvardab kinni-panek, tuleks selle vastu võidelda. Haridusreformi tõttu on ohus ka Antsla keskkool, kus käis minu ema, õpetas minu vanaisa ja kust on tulnud mitu ülikooliprofessorit. Väikstes koolides õpib palju tarku lapsi, kes ei peaks gümnaasiumihariduse saamiseks väga noorelt kodust lahkuma. Rohkem tuleks ühte hoida. Ameerikas hoitakse, vähemalt oma kogukonnas.

Samas on Eestis palju ettevõtlikke inimesi. Ma ei ole kindel, kas ma praegu 18-aastasena Eestist lahkukuksin. Võimalusi ja väljakutseid on rohkem.”

Millisel tasemel on Eesti meedia võrreldes USA omaga?

„Eesti probleem on professionaalide vähesus ja pealiskaudsus. Adekvaatset analüüsi sellest, mida teha näiteks praeguse kriisi ajal, ilmub harva. Majandusteadusest kirjutavatel inimestel võiks olla ka vastav kraad. Näiteks New York Timesi kolumnist, majandusteemadel kirjutav Paul Krugman on Nobeli preemia laureaat ja majandusprofessor. Ka Eestis võiks kaasata majandusteadlasi kolumne kirjutama, ehkki võimalusi ja inimesi on vähem. Hindan kõrgelt Neeme Rauda, kes on väga professionaalne ajakirjanik.”

Kui palju saad osa eesti kultuurist?

„New Yorgis käib palju Eesti ansambleid, toimuvad koorikontserdid. Paar aastat tagasi käis Von Krahli teater siin mängimas. New Yorgis on hea elada – eesti kultuur tuleb ise minuni. Tõsi, eestikeelset kirjandust ei ole ma ammu lugenud, üks tuttav lubas varsti laenata Mihkel Raua „Musta pori näkku”. Ootan põnevusega.”

Millega veel tegeled?

„Käin palju teatris, kunstinäitustel, ooperis. Loen raamatuid ning käin trennis. Minu nõrkus on heade sõpradega heas restoranis käimine ja maailma asjade üle arutlemine. Eriti armastan rääkida poliitikast. Viimane filmielamus oli Hitlerist kõnelev „Allakäik” („Der Untergang”). Loen praegu David McCulloughi raamatut Brooklyni silla ehitamisest („The Great Bridge: the epic story of the building of the Brooklyn Bridge”). Väga haarav raamat, kus autor kirjeldab laiema, maailma poliitika ehitamise ümber käis.”

Kas oled mõelnud Eestisse tagasitulekule? Osatakse siin maailmatasemel haridust hinnata?

„Osatakse ikka. Suure tõenäosusega ei saaks ma Eestis teha täpselt seda, mida teen siin. Kui mulle pakutaks kodumaal tööd, mis oleks minu jaoks piisavalt suur väljakutse, tuleksin ikka tagasi. Halvast kliimast hoolimata.”

ÕNNITLEME

70

Rein Grünbach,
C. R. Jakobsoni nim gümnaasiumi
õpetaja.

Made Mäe,
Tallinna Mikumanni lasteaia
majandusjuhataja.

60

Mare Maling,
Tallinna tehnikagümnaasiumi
majandusjuhataja.

Urve Piiraja,
Sonda põhikooli
kauaaegne õpetaja.

Asta Teetlok,
Märjamaa gümnaasiumi õpetaja.

55

Epp Puström,
Jüri Tõrakese lasteaia juhataja.

Ariita Sepp,
Kuressaare gümnaasiumi õpetaja.

50

Eve Ader,
Tallinna Laagna gümnaasiumi
õpetaja.

Merle Haossar,
J. V. Veski nim Maarja põhikooli
huvijuht.

Marika Murre,
Tartu Helliku lasteaia õpetaja.

Agu Rukki,
Kivi-Vigala põhikooli õpetaja.

TEADAANNE

■ Kevadekursioonid Soomaal – kanuumatkad, jalgsimatkad laudteedega õpperadadel, giiditeenus, tutvumine Soomaa rahvusparki külastuskeskusega. Õpilastele soodustused. Vaata lisa Internetist www.joematkad.ee või helista 507 1445.

	Haigus (kõnek)	Autotarvik	Soomelinn (rootsi k.)	Katkematu	Ilmar Trull Lämmastik	Mägi Uus - Meremaal	Astaat	ASI	Näitleja
	Endine põlvkond- jandussuatus	Valuhaälisus Andrus	Masina osa	Luteetsium	R. Tiituse tegelaskuju		Jändrik	Tohutu	Valusööst
Manguma									
Elmar Kits									
Inimese abiline									
Helilooja									
Näitleja, eesnimega									
Mi									
Elukutse									
Praegu									
→									
Märg maa									
Unelmate auhind									
Jood									
Vana naine									
Peeter Lilje Maalikunstnik									
LIND									
Peakate									
ER Tarkade Klubi liige									
Kaalium									
Pr. kirjanik									

TEISTEST LEHTEDEST

JÄRVA TEATAJA

Tartu ülikooli Türi kolledžis oli tule-
tõrjeõppus, mille legendi kohaselt
läks koolimaja põlema ja osa õpilasi
sai vigastada. Lääne-Eesti päästekomis-
siooni Järvamaa päästekomisjoni juha-
taja Janar Kärneri hinnangul läks
õppus korda, sest nii koolipere kui
ka päästjad tulid oma ülesannetega
toime. Kärner selgitas, et ühe klas-
siruumi lasid päästjad suitsu täis,
et harjutada vigastatute väljatoomist

Tunnustati
lastekaitseühendusi

Lastekaitse liidu taasasutamine 1988. aas-
tal innustas looma tolleaegsetes rajooni-
des lastekaitse ühinguid, seltse ja klubisid.
Esimeste lastekaitseühenduste loomisest
täitus või täitub sel aastal kakskümmend
aastat. Praegu on nimekirjas 40 ühingat,
neist umbes 30 on tegusad.

Lastekaitse liit korraldas lastekaitse-
ühenduste tegevuse jäädvustamise kon-
kursi, et saada lastekaitse arengulugu
kajastavale arhiivile täiendust. Esialgu
plaaniti anda 10 000 krooni suurune
preemia ühele ühingule kõige paremini
koostatud kroonika eest. Kui aga punk-
tid kokku loeti, oli kolmel lastekaitse-
ühendusel ühesugune punktisumma.
Otsustati preemiafond kolme vahel jaga-
da ning anda ka eripreemia.

25. aprillil tunnustati Tallinnas rah-
vusraamatukogus lastekaitse liidu üldko-
gul konkursi võitjaid Põlvamaa, Tartu ja
Tapa lastekaitse ühingat. Eripreemia sai
Viljandi lastekaitse klubi.

Konkursi võitnud ühingu tegevust
kajastavad kroonikad on ülesehituselt
süsteemsed, sisult kütkestavad ja hästi
informatiivsed, lisamaterjalirohked,
suure ajaloolise väärtusega ning huvita-
valt ja kaunilt vormistatud. Konkursitööd
peegeldavad ühingu tegevust paljude
aastate jooksul, seal on tähelepanuväärne
ka õpetajate ja lasteaiatöötajate panus.

Järgmisel aastal tunnustab lastekaitse
liit ühte ühendust tippauhinna „Aasta
lastekaitseühendus“.

ANTS TAMMAR,
projekti juht

Travel iN

India otsereiside maaletooja
Parim puhkusereiside müüja

Suvine kultuurireis - INDIA Kuldne Kolmnurk
19.07-26.07.2009 Rühmareis

Reisi tipphetked:

- Taj Mahal - pisar Aja palgeil
- Jaipur - Uhke Rajasthan'i roosa pealinn
- Vastuoluline ja võrratu India pealinn Delhi

RINGREISI TUTVUMISHIND: 15 990.-
Õpetajatele lisasoodustus 1000.- (kuni 4.maini)

Inglise keeleõppereis LONDONISSE
17.-24.08.2009

- Teooria ja praktika ning efektiivne keeleõpe ehtsates elusituatsioonides, enda tõeline proovilepanek
- seiklused ja meelelahutus maailma ühes kaunimas pealinnas
- 22 tundi inglise keele teooriat + 20 h praktikat, õppematerjalid, tunnistus kursuse läbimise kohta

Hind al 9 777.-

Reisi korraldab Travel In Training OÜ. Koolitusluba nr. 5303HTM võimaldab kõigil koolitusreisi eest tasunud eraisikutel saada 2010. aastal riigilt 21 % tulumaksutagastust makstud koolitusreisi summast.

GOA uue hooaja reisiid juba müügil!
Soodustused kuni 4000 krooni!

Suvised sihtkohad TÜRKI, KREEKA SAARED, HISPANIA
alati parimate hindadega!

Helista ja küsi pakkumist juba täna!

Lisainfo ja programmid leiata www.travelin.ee
Estonia pst 1/3, Tallinn, telefonid 6306527, 6306515 info@travelin.ee
Narvas, FAMA keskuses, telefonid 3566444, 3566445

Ettevõtjad ja kõrgkoolid ühiselt tegutsema

Kõrgkoolide ja ettevõtjate ühisprojektide toetuse saamiseks esitati taotlusi kogusummas 330 miljonit krooni. Euroopa sotsiaalfondi (ESF) rahastatava ettevõtjate ja kõrgkoolide koostöö kahe taotlusvooru toetuste eelarve on ligikaudu 100 miljonit krooni, teine taotlusvoor on kas korraldada järgmisel aastal.

„Esitatud avalduste suur arv on kin-nitus sellest, et ettevõtjatel ja kõrgkoolidel on palju ühiseid huvisid,” ütles haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. „Koostöö kõrgkoolidega ei anna ettevõtjatele kohest tulu, kuid pidev arendus-

töö, uusimate oskuste kasutamine ja parimate teadmiste omandamine loovad alusmüüri firmade konkurentsieelisele. Ühistegevuste vajadus on mõlemapoolne, sest kõrgkoolid peavad üha tihenevas konkurentsis pakkuma rahvusvahelisel tasemel haridust.”

Ettevõtjale partneriks olemine loob kõrgkoolile eelduse õppekavade nüüdis-ajastamiseks ja ühiste õppekavade arenduseks. See omakorda on aluseks väga heade teadmistega spetsialistide koolituseks, kes saavad praktiseerida valdkonna parimates ettevõtetes. Eriala tiptaseme hariduse tagamiseks saab kutsuda tunnustatud õppejõude välismaalt ning koostada või tõlkida teadus- ja õppekirjandust. Koostöös loodud rakenduskõrg-

hariduse õppekaval võivad töötajad täiendada ka oma kõrgharidusega töötajaid, kes vajavad uusi teadmisi ja oskusi. Nüüdisaegne elukestev õpe tähtsustab kõigi inimeste pidevat enesetäiendamist.

Projekte on esitatud eri valdkondadest, nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, materjalitehnoloogia, tervishoid, logistika, loomemajandus ja turism. Esindatud on ka energia- ja uue teemana tuumaenergia õppekavad. Kõrgkoolide partnerettevõtted on oma tegevusharu tuntud ettevõtted. Koostöö eesmärk on luua baas ettevõtluse ümberstruktureerimiseks kõrgema lisandväärtusega teenuste ja toodete pakkumiseks.

Toetust võisid taotleda kõrgkoolid koostöös partneritega kõigist majandus-

harudest, samuti ettevõtluse ja kutseala arendamise eest seisvad mittetulundusühendused. Ühe projekti kohta taotletav toetus võib olla minimaalselt pool miljonit ja maksimaalselt viis miljonit krooni. Toetuse abil võib rahastada kuni 75% projekti kogumaksumusest ning toetuse saajal või tema partneril tuleb rahastada vähemalt 25% maksumusest.

Projektide valikukomisjoni kuuluvad kaubandus- ja tööstuskoja, haridus- ja teadusministeeriumi, majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi, arengufondi esindajad ning ettevõtluse eksperdid.

Eelmisest aastast alates on ESF-ist eraldatud toetusi teaduse ja kõrghariduse arenduseks viie programmi raames, kokku üle miljardi krooni. Praegune ette-

võtete ja kõrgkoolide koostöö algatus pole esimene taoline, edukalt toimib ESF-i toel aastate eest alguse saanud Eesti masinatööstuse liidu ning kõrgkoolide ja kutsekoolide koostöö projekt Innomet.

Ettevõtjate ja kõrgkoolide koostöö taotlusvooru taustateave: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13146251>.

Innomet: <http://www.innomet.ee/innomet2sf/tutvustus.html>.

Lähem teave: Heli Aru, HTM-i nõunik, tel 529 0520, heli.aru@hm.ee; Annemari Päll, SA Arhimeses teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamise büroo juhataja, tel 730 0394, annemari@archimedes.ee.

ASSO LADVA, HTM-i konsultatsioonibüroo konsultant

MINISTEERIUMIS

● 28. aprillil viibis haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas Belgias Leuvenis Bologna haridusministrite kohtumisel. Ministrit saatsid Tartu ülikooli rektor Alar Karis, Mainori kõrgkooli rektor Mati Lukas, HTM-i nõunik Heli Aru ning Eesti üliõpilaskondade liidu juhatuse esimees Joonas Pärenson. Bologna protsessiga liitunud riikide haridusministrid kohtuvad iga kahe aasta järel, et anda hinnang seni tehtule ning kiita heaks järgnevate aastate tegevussuunad. Leuvenis toimunud kohtumisel kiideti heaks kommunikakee „Bologna protsess 2020 – Euroopa kõrgharidusruum uuel kümnendil”.

● 28. aprillil korraldas riigikantselei vabariigi valitsust nõustava säästva arengu komisjoni istungi, millele järgnes täiskasvanuhariduse seminar „Uued olud – uued võimalused oskuste taseme tõstmiseks”. Arutelupaneelis osalesid riigikogu

liige Peeter Kreitzberg, HTM-i üld- ja kutsehariduse asekanstler Kalle Küttis, töötukassa juhatuse esimees Meelis Paavel, Eesti kutseõppe edendamise ühingu juhatuse esimees, Kuressaare ametikooli direktor Neeme Rand ja BLRT Grupp AS personalidirektor Heinart Puhkim.

● 28. aprillil toimus ümarlaud teemal „Teadus ja meedia – kuidas edasi?”, mis oli jätkuks möödunud aasta aprillil peetud teadusmeedia konverentsile.

● 30. aprillil osales haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas valitsuse istungil.

● 1. mail liitub minister Tõnis Lukas algatuse „Minu Eesti” mõtetalgutel Tartu ülikooli ning Hugo Treffneri gümnaasiumi mõttekojaga, kus arutletakse hariduse ja elukestva õppe teemadel.

● 2. mail toimub inglise keele kirjalik riigieksam.

Keelekümblus on üks Eesti edulugudest

22. aprillil tutvustati rahvusvahelisel hariduskonverentsil Tallinnas uurin-gut keelekümbluslasteaia lõpetanute koolivalmidusest. Riiklikku keelekümblusprogrammi võib pidada Eesti üheks edulooks muukeelsete õpilaste lõimimisel eestikeelsesse õppesse.

Uuringu esimeses etapis keskendu-ti keelekümblusrühmades töötavate lasteaiaõpetajate ning lapsevanema-te hinnangutele laste toimetulekule õppekavaga. Nüüd analüüsiti lisaks ka nende laste toimetulekut, kes 2007. a lõpetasid keelekümbluslasteaia ja 2008. a õppisid 1. klassis.

Kui uuringu esimene etapp näitas, et keelekümblusprogrammi lasteaia-s käinud lapsed jõudsid koolieelsete lasteasutuste riiklikus õppekavas nõutud tulemusteni väga edukalt, siis uuringu teise etapi kokkuvõttest selgub, et need lapsed on edukad ka koolis, olenemata õppekeelest, mille nende vanemad neile on valinud.

Kahel järjestikusel aastal saavu-tasid kümblusprogrammis osalenud lasteaialapsed väga hea stardiposi-tiooni. Lasteaia lõpetanud iseloo-

mustas hea õpivalmidus, positiivne suhtumine endasse ja kaaslastesse. Kümbluslaste sotsiaalsete oskuste tase oli märkimisväärselt kõrge, mis loob head eeldused nii ema- kui ka kümb-luskeele omandamiseks. Õpetajate ja lastevanemate hinnangud lapse arengule on üsna sarnased.

Ka 1. klassi uurimistulemused olid valdavalt head ja väga head. Õpilased on hästi omandanud elementaarse grammatika ja hea väljendusosku-se, arendamist vajab loovjutukeste koostamise oskus ning keskendumis-võime. Matemaatikas on paremini arenenud arvutamisoskus, pisut nõr-gemini lahenduste põhjendamine. Väga head tulemused on inimeseõpe-tuses ja kehalises kasvatuses.

Keelekümblusõpetajad suudavad hästi rakendada lapsekeskse peda-googika põhimõtteid, leida sellised õppimis- ja suhtlemisviisid, et laps saab olla aktiivne õppija.

Uuringu tellis ja rahastas haridus- ja teadusministeerium.

REIN JOAMETS
HTM-i kommunikatsioonibüroo konsultant

Tallinna haridusamet hindab juhte

2008. aasta alguses avas riigikantselei taotlusvooru Euroopa sotsiaal-fondi meetme „Avalike teenistujate, kohalike omavalitsuste ja mittetu-lundusühingute töötajate koolitus ja arendamine” raames. Tallinna hari-dusametil õnnestus selle kaudu saada toetust oma ametnike koolitamiseks ja hindamismudelite arendamiseks.

2008. a sügisel toimusid haridus-ameti hariduskorralduse teenistuse ametnike juhtimis- ja nõustamiskoo-litused, mille käigus võrreldi Tallinna haridusametuse juhtide hindamismu-delit ja riigi haridusametuse hindamis-kriteeriume, toodi välja erinevused ja arvamusel, kuidas neid kahte mudelit ühtlustada, et asutused ei peaks topepeltööd tegema. Ametnikud võrd-

lesid ka Eesti ja Tallinna kvaliteediau-hinna mudelit juhtide tulemushinda-mise mudeliga. Koolituste tulemuse-na uuendati Tallinna haridusjuhtide hindamis- ja kvaliteedimudelit.

EL-i toetusprogramm on hea või-malus arendada töötajaid ja võtta kasutusele uusi tööviise. Soovitame omavalitsuste haridusametnikel koo-pereeruda maakonna või omavalitsus-te liidu tasandil ning koostööprojekti-na taotleda Euroopa sotsiaalfondist toetust tõstmaks haridusametnike pädevust.

Lisainfo <http://www.avalikteenistus.ee/?id=10562>.

ÜLE ÜBIUS,
Tallinna HA hariduskorralduse teenistuse vanemspetsialist

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haridus- ja Teadusministeerium ning Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove

kuulutavad 28. aprillil 2009 avatuks

„Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013”

inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Elukestev õpe” meetme 1.1.7

„Kooli poolelijätmise vähendamine, haridusele juurdepääsu suurendamine ning õppe kvaliteedi parandamine”

alameetme „Kaasav, mitmekesine ja turvaline üldharidus” AVATUD TAOTLUSVOORU

Meetme raames toetatavad tegevused

■ Valdonna „õpetuse mitmekesistamine ja ajakohastamine” raames toetatavad tegevused:

- 1) hariduskorralduse ja tugistruktuuride loomine haridusasutustes hariduslike erivajadustega (sh andekate) laste õpetamiseks, et soodustada õppe mitmekesistamist ja vähendada väljalangust;
- 2) hariduskorralduse ja tugistruktuuride loomine haridusasutustes eesti õppekeelele koolide vene emakeelele laste emakeeleõppeks ja rahvuskultuuri tundmaõppimiseks, et parandada hariduse vastavust õpilaste ja ühiskonna vajadustele;
- 3) hariduskorralduse ja tugistruktuuride loomine koolieelsetes lasteasutustes eesti keelest erineva emakeelele laste ja koolides Eestisse vähem kui kolm aastat tagasi elama asunud õpilaste eesti keele ja kultuuriga kohanemiseks, et parandada hariduse vastavust õpilaste ja ühiskonna vajadustele ning vähendada väljalangust;
- 4) õpetuse mitmekesisuse suurendamisega seotud tegevused (sh koolide koostöö kooli õppekava arendamiseks, uute valikainete rakendamiseks, parimate praktikate ja metoodikate levitamiseks; koolidega partnerluses ettevõtlusõppe, muuseumipedagoogika, loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkonna, säästva arengu, inimõiguste õpetamise võimaluste laiendamise).

■ Valdonna „õpikeskkonna turvalisus” toetatavad tegevused on väljalanguse vähendamiseks laste turvalisuse suurendamisega seotud tegevused (sh kohalike ja piirkondlike sidusrühmade võrgustikutöö ja partnerluse tugevdamine, rahvusvaheliste vägivallaennetus ja -sekkumisprogrammide koolitajate koolitamine Eestis läbiviidavate koolituste jaoks ning programmide rakendamine, uurimuste läbiviimine, koolide turvalisuse ja õpilaste käitumise juhtimisega seonduvate juhendmaterjalide koostamine ning nendega seotud seminaride ja koolituste läbiviimine).

■ Valdonna „õpetajate, tugispetsialistide ja koolijuhtide töö” toetatavad tegevused:

- 1) õppe kvaliteedi ja atraktiivsuse tagamiseks koolijuhtide, õpetajate ja tugispetsialistide tööga rahulolu tõstmiseks seotud tegevused (sh tugispetsialistide ja õpetajate tööpingetega toimetuleku süsteemi väljatöötamine, tugivõrgustike käivitamine, nõustajate koolitamine);
- 2) alternatiivsete võimaluste loomine kõrgharidusega spetsialistidele õpetajakutse omandamiseks ja õpetajana töötamiseks üleriigilisel tasandil.

Alameetme eelarve on 31 852 941 krooni.

Alameetme abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2009 ja lõpeb 31. detsembril 2012.

Toetust võivad taotleda Eesti valitsusasutuste hallatavad asutused; Haridus- ja Teadusministeeriumi ning maavalitsuste hallatavad üldhariduskoolid; koolieelsete lasteasutuste ja üldhariduskoolide pidajad; mittetulundusühingud; sihtasutused; kohalikud omavalitsused; avalik-õiguslikud juriidilised isikud; äriühingud, mis omavad Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt väljastatud koolitusluba.

Toetuse taotluse esitamine: taotleja esitab vormikohase taotluse SA-sse Innove paberkandjal või elektrooniliselt digitaalselt allkirjastatult. Paberkandjal esitatud taotlusele tuleb lisada selle elektrooniline koopia. Taotlused tuua või saata aadressil *SA Innove struktuuritoetuste üksus, Lõõtsa 4, 11415 Tallinn*; e-post: tiina.trampark@innove.ee; märgusõna: „*üldhariduse projektitaotlus*”.

Taotlusi võetakse vastu 28. aprillist kuni 27. maini 2009 tööpäeviti kl 9–17.

Taotluse esitamise tähtaeg on 27. mai 2009 kl 17.

Taotlusdokumentatsiooni leiata SA Innove koduleheküljelt struktuuritoetuste alajaotusest www.innove.ee/struktuuritoetused/taotlejale/avatud-taotlusvoorud.

Lisainfo tel 699 8078, struktuurifondid@innove.ee.

INFOPÄEVAD

taotlejaile toimuvad:

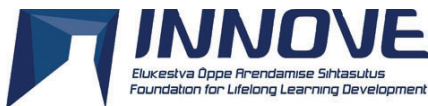
5. mail kl 11–15 TARTUS hotelli Dorpat konverentsikeskuses (TASKU, Turu 2),

8. mail kl 11–15 TALLINNAS Rahvusraamatukogu konverentsisaalis (Tõnismägi 2).

Infopäevadele palume registreeruda hiljemalt üks päev enne toimumist aadressil <http://www.innove.ee/struktuuritoetused/registreerimine>.

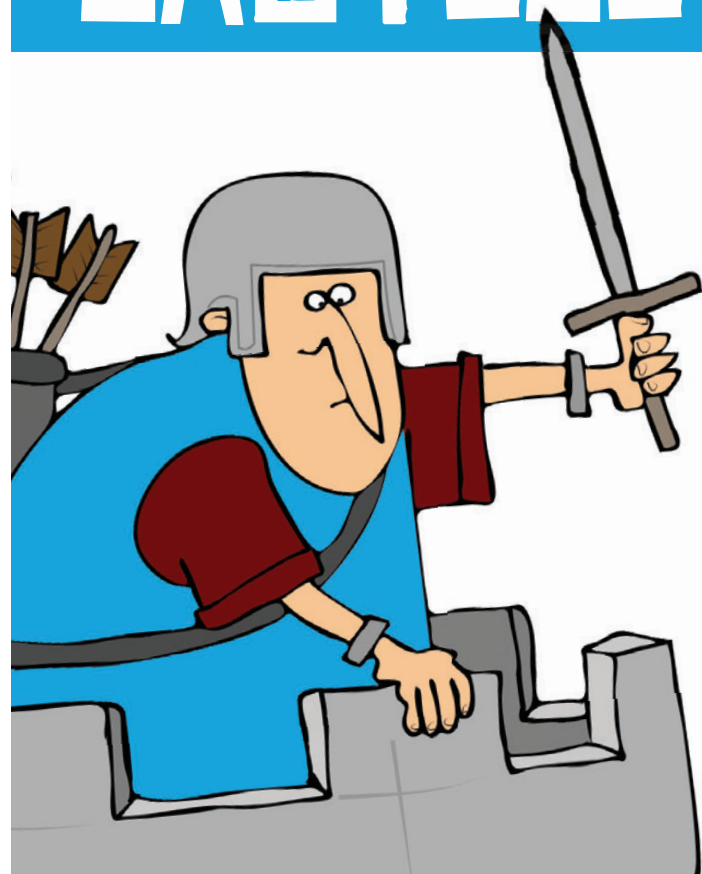
LISAINFO tel 699 8078.

Haridus- ja Teadusministeerium

Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus
Foundation for Lifelong Learning Development

PÕNEV JA HARIV SEIKLUSREIS LASTELE!

MUISTNE VABADUSVÕITLUS JA LIIVI SÕDA RAKVERE LINNUSES!

- Mõõgavõitlus
- Piinakamber
- Püssirohu ja kulla valmistamine

TULE MÕISA JA ME NÄITAME SULLE, KUIDAS MÕISAS TEGELIKULT ELATI?

- Mõisatööd ja lehma lüpsmine
- Piitsutamine mõisa tallis
- Aganaleib, kõrt ja kartul

Virumaa Muuseumide reisibüroo

Kõik ühest kohast transport, öuesõpe, seiklus, giiditeenused, majutus, toidlustus

LISAINFO JA BRONEERIMINE: [INFO@MUUSEUMIREISID.COM](mailto:info@muuseumireisid.com)
TELEFON: 322 5500. WWW.MUUSEUMIREISID.COM

TTÜ-s saab nüüd õppida ka rahvusvahelisi suhteid

Võib-olla ei teagi veel kõik, et sellest õppeaastast saab Tallinna tehnikaülikoolis lisaks varasemast teada-tuntud erialadele õppida ka õigusteadust ja rahvusvahelisi suhteid. See on seotud läinud kevadel vastu võetud otsusega liita TTÜ-ga endine eraülikool International University Audentes (IUA). Juba 17. veebruaril võttis TTÜ nõukogu vastu otsuse lõpetada praeguse majandusteaduskonna õppekeskuse IUA tegevus ja moodustada selle baasil kaks uut instituuti: TTÜ rahvusvaheliste suhete instituut ülikooli majandusteaduskonna ja TTÜ õiguse instituut sotsiaalteaduskonna koosseisus. Seetõttu võib 17. veebruari 2009 pidada nii TTÜ rahvusvaheliste suhete instituudi kui ka TTÜ õiguse instituudi loomise päevaks *de jure*, kuigi ametlikult astub otsus täiel määral jõusse käesoleva aasta 1. juulil.

TTÜ rahvusvaheliste suhete instituut luuakse IUA rahvusvaheliste suhete teaduskonna baasil, mis on tegutsenud juba 2001. aastast. Alates 2003. aastast töötavad siin ka teistest riikidest pärit õppejõud, kes varem töötasid Concordia rahvusvahelises ülikoolis Eestis. Praeguses TTÜ IUA rahvusvaheliste suhete teaduskonnas õpetatakse eesti, vene ja inglise keeles ning õppejõudkondki on rõhutatult rahvusvaheline. Siin on USA-st ja Hispaaniast, aga ka näiteks Lätist, Serbiast ja Valgevenest pärit õppejõude. Mitu õppejõudu on alustanud oma tegevust meie riigis juba Concordia rahvusvahelise ülikooli Eestis päevil, teised on liitunud hiljem.

Tulevase TTÜ rahvusvaheliste suhete instituudi teadustegevus on olnud viimastel aastatel võrdlemisi tulemuslik. Instituudi politoloogia õppetooli juhataja professor Toomas Varrak on suutnud luua ainukese eestikeelse akadeemilise politoloogiaajakirja (Audentes ülikooli toimetiste alasee-

ria „Politika, riigiteadus ja rahvusvahelised suhted“). Euroopa uuringute õppetooli juhataja professor Aksel Kirch lõi juba 11 aastat tagasi Euroopa Instituudi, kus on tehtud hulk sotsioloogilisi uuringuid. Dotsent Tiit Pohl on aastaid tegelnud julgeolekuuuringutega. Rahvusvaheliste suhete instituudi juurde luuakse ka kommunikatsiooni ja kultuuri õppetool, mis peaks kujunema interdistsiplinaarsete keelepõhiste piirkondlike kultuuriuuringute keskuseks.

Rahvusvaheliste suhete õppejõudude teadushuvid ja uurimisvaldkonnad on sageli olnud veelgi laialdasemad. Nii on rahvusvaheliste suhete teaduskonnas juhataja professor Peeter Müürsepp rahvusvaheliselt tunnustatud filosoof, kelle peamine uurimisvaldkond on teadustegevuse metodoloogia ja globaliseerumisprobleemid. USA-st pärit õppejõudude James Thurlow ja Leon Milleri artiklitega poliitika, kultuuri, filosoofia ja filmikunsti teemadel on saanud tutvuda ka eesti lugejad. David Ramiro Troitino Hispaaniast on alustanud monograafiaga Euroopa integratsiooni kõige enam mõjutanud suurkujudest. Ka osakoormusega õppejõudude seas on oma ala tuntud esindajaid, nagu diplomaadid Toomas Tiivel või Mart Helme. Sagedased on olnud poliitikute, diplomaatide ja teiste riikide ülikoolide õppejõudude külalisloengud IUA rahvusvaheliste suhete teaduskonnas. Kindlasti on uutes oludes, majanduslikult tugevama TTÜ koosseisus, oodata ka rahvusvaheliste suhete teadustegevuse mahu ja kvaliteedi kasvu, mis omakorda mõjub soodsalt sellega seotud õpetamistegevusele.

Mait Talts,

TTÜ õppekeskuse
International University Audentes
akadeemiline sekretär

UGALA TEATER		UGALA TEATER		UGALA TEATER	
	POKS L 9. mail kell 19 Salme Kultuurikeskuses (pilet 160.-/140.-) T 12. mail kell 19 Ugala Teatris (pilet ainult 60.-)		ANNA KARENINA E 11. mail kell 19 Ugala Teatris (pilet ainult 130.-)		VÄIKE TJORVEN SOOLAVARESELT K 13. mail kell 13 Ugala Teatris (pilet 90.-)
viimased sel kevadel		viimane sel kevadel		viimased sel kevadel	
	CHARLEY TÄDI Esietendus 5. juunil Viljandis Kaevumäel Soodushinnaga piletid müügil kuni 20. maini		HÄRRA PUNTTILA JA TEMA SULANE MATTI Esietendus 19. juunil Ugala tiigi kaldal Soodushinnaga piletid müügil kuni 20. maini	suvelavastus	
suvelavastus		suvelavastus			

Piletid müügil mängupaikades ja Piletimaailmas. Suveetendustele ka Piletilevis. www.ugala.ee

LOGOSERV KOOLITUS (HTM nr 4924)

pakub praktilisi koolitusi haridustöötajatele ja personalile

Tellige meilt:

- emotsionaalse stabiilsuse koolitus
- arenduskoolitus
- õppereis õpetajatele või õpilastele
- õppeaastat lõpetav koolitus
- uue õpikäsituse koolitus
- lastevanemate koolitus
- toiduhügieenikoolitus

LÄHEM INFO www.logoserv.ee
KONTAKT tel 646 2552 või 523 4546

Keeni Põhikool

vajab 1. septembrist

INGLISE KEELE ASENDUSÕPETAJAT kaheks õppeaastaks.

Pakume

- häid elamistingimusi ja
- rõõmsat kollektiivi.

Avaldust koos CV-ga ootame **15. juuniks** aadressil diana@sangastevv.ee või

Keeni Põhikooli aadressil
Keeni postkontor, 67012 Valgamaa.

INFO
tel 515 9680 või 769 6225.

Tallinna Mustamäe Gümnaasium

vajab 2009/2010. õppeaastast

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJAT,

MATEMAATIKA- ÕPETAJAT,

LOODUSAINETE ÕPETAJAT.

Avaldust koos CV-ga ootame
5. juunini aadressil kool@mg.edu.ee.

Info telefonil 654 7292.

NB! Hariduse teadusnumber 2009

Ajakirja Haridus aasta viimane number ilmub ka tänava eelretsenseeritavana.

Artiklite esitamise tähtaeg on **15. mai**. Artiklid tuleb esitada toimetusele nii elektroonselt (artikkel@opleht.ee) kui ka paberil (Õpetajate Leht, Voorimehe 9, 10146 Tallinn).

Lähem info ja artiklite vormistusnõuded www.opleht.ee

Haapsalu Gümnaasium

vajab
alates uuest õppeaastast

FÜÜSIKAÕPETAJAT.

Täpsem info
tel 505 6318,
ammas@hg.edu.ee.

Vääna Lasteaed-Algkool,

mis asub
barokses Vääna mõisahoones Harjumaal,

võtab alates 15. augustist konkursi korras tööle

klassiõpetaja 1. klassile

ja

kunsti ja tööõpetuse õpetaja

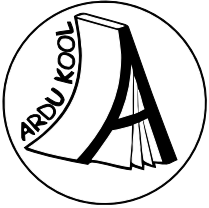
(osalise koormusega).

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad
esitada **22. maiks** aadressil

Vääna küla, 76903 Harjumaa.

Info telefonil 674 9240, 5341 4536.

Ardu Kool ootab tööle!

Kutsume uuest õppeaastast tööle

- POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJA**
- MATEMAATIKAÕPETAJA**

Ootame oma meeskonda kolleegi,

- kelle haridus vastab erialale,
- kes oskab ennast kehtestada,
- kes julgeb olla uuendusmeelne,
- kellel jagub algatusvõimet ja huumorimeelt,
- kes väärtustab meeskonnatööd.

Konkursil osalemiseks palume esitada avaldus ja haridust tõendava dokumendi koopia **22. maiks** aadressil Ardu Kool, Tallinna mnt 3, Ardu sjsk, 75001 Kõue vald või e-aadressil tiuu@ardukool.ee.

Vaida Põhikool Harjumaal

kuulutab välja konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks alates 1. septembrist:

- ÕPPEALAJUHATAJA**
0,5 kohta,
- SOTSIAAL-PEDAGOOG**
0,5 kohta,
- LOODUSAINETE ÕPETAJA**
0,5 kohta,
- KLASSIÕPETAJA**
13 t + 10 t eesti keelt.

Avaldust koos CV-ga ootame **20. maini** aadressil indrek@rae.ee, tel 515 0058.

Jüri Gümnaasium

võtab alates 24. augustist konkursi korras tööle järgmised töötajad:

- EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA,**
- MATEMAATIKAÕPETAJA,**
- KEEMIAÕPETAJA,**
- KLASSIÕPETAJA,**
- LOODUSÕPETUSE ÕPETAJA.**

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad palume saata **hiljemalt 15. maiks** aadressil Laste t 3, Jüri, 75301 Harjumaa või e-aadressil kool@jyri.edu.ee.

Info telefonidel 622 4200, 521 1983,
e-aadressil kool@jyri.edu.ee ja kooli kodulehelt www.jyri.edu.ee.

NARVA VANALINNA RIIGIKOOL,

mis töötab keelekümblusmetoodika alusel, kuulutab välja konkursi järgmiste ainete õpetajate ametikohtade täitmiseks **2009/10. õa:**

☒ EESTI KEEL (3 õpetajat) (1 – lapsehoolduspuhkuse ajaks)	täiskohad
☒ KLASSIÕPETAJA (2)	täiskohad
☒ FÜÜSIKA GÜMNAASIUMIS	osaline koormus
☒ AJALUGU GÜMNAASIUMIS	osaline koormus
☒ INIMESEÕPETUS	0,6 kohta
☒ TÜDRUKUTE TÖÖÕPETUS 4.–9. kl	0,75 kohta
☒ POISTE TÖÖÕPETUS 4.–9. kl	0,75 kohta
☒ KUNST	0,5 kohta
☒ MATEMAATIKA (vene keeles)	0,5 kohta
☒ INGLISE KEEL	täiskoht

Nõutav kvalifikatsioonile vastav haridustase ja riigikeele oskus.

CV, avaldus ja haridust tõendavad dokumendid saata **hiljemalt 11. maiks** postiaadressil Narva Vanalinna Riigikool, Kraavi 2, 20307 Narva, e-post sekretar@nvrk.edu.ee.

Info tel 357 2556, 357 2557.

Laagri Kool

kuulutab välja konkursi

- KLASSIÕPETAJA,**
- INGLISE KEELE ÕPETAJA**

ametikohale.

Ootame kandideerima

- pedagoogilise kõrgharidusega,
- positiivse ellusuhtumisega,
- lapsesõbralikke ning
- koostööd väärtustavaid õpetajaid.

Meie poolt on

- kaasaegne töökeskkond ja
- sõbralik koolipere.

Palume esitada

- kirjalik avaldus, milles ära märkida palgasoov,
- CV,
- haridust tõendavate dokumentide koopiad,
- õpetaja kreedo.

Vajalikud dokumendid esitada **11. maiks** aadressil Laagri Kool, Veskitammi 22, Laagri, Saue vald, 76401 Harju maakond või elektrooniliselt laagrik@laagrik.edu.ee.

Vormsi Lasteaed-Põhikool

kuulutab välja konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks alates 1. septembrist:

- MATEMAATIKAÕPETAJA (asendusõpetaja, 10 t)**
- FÜÜSIKAÕPETAJA (asendusõpetaja, 2 t)**
- INGLISE KEELE ÕPETAJA (asendusõpetaja, 10 t)**
- KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA (3 t)**
- EESTI KEELE ÕPETAJA (15 t)**
- TÖÖÕPETUSÕPETAJA (3 t)**
- KÄSITÖÖÕPETAJA (3 t),**
- ÕPILASKODU KASVATAJA.**

Avaldust koos CV-ga ootame **17. maini** aadressil age@vormsi.ee või Hullo küla, Vormsi vald, 91301 Läänemaa.

Info age@vormsi.ee, tel 472 9448.

Tapa Gümnaasium

kuulutab välja konkursi järgmiste ametikohtade täitmiseks (tööleasumise aeg 24.08.09):

- FÜÜSIKAÕPETAJA,**
- MATEMAATIKAÕPETAJA,**
- EESTI KEELE ÕPETAJA,**
- INGLISE KEELE ÕPETAJA,**
- BIOLOOGIAÕPETAJA,**
- POISTE KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA.**

Kandideerijalt eeldame pedagoogilist kõrgharidust, head suhtlemisoskust, soovi ja oskust töötada meeskonnas, arvuti kasutamise oskust.

Meil on sõbralikud inimesed, ilus töökeskkond, enesearendamise võimalused, välja kujunenud traditsioonid, elamispiinavõimalus.

Kandideerimistähtaeg on **12.06.09**. Kandideerimiseks saata avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad aadressil Tapa Gümnaasium, Pargi 12, 45106 Tapa.

Info 322 2310, 322 2311 ja www.tapa.ee/gymnaasium.

Tartu Annelinna Gümnaasium

vajab alates 1. septembrist

- INGLISE KEELE ÕPETAJAT**
(0,5 koormusega)

Nõutav

- erialane kõrgharidus,
- eesti ja vene keele oskus.

Avaldus, CV, haridust tõendavate dokumentide koopiad saata **25. maiks** aadressil Tartu Annelinna Gümnaasium, Kaunase pst 68, 50708 Tartu.

Paide Ühisgümnaasium

pakub tööd

- täis- või osalise koormusega**
- EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJALE.**

Oleme valmis koostööks ka üliõpilasega.

Võimalus elamispinna (üks tuba kolmetoalises korteris) kasutamiseks.

Avaldus ja CV saata **15. maiks** e-aadressil kool@paideyg.ee või aadressil Kooli 1, 72718 Paide.

Täiendav informatsioon telefonidel 385 0840 või 522 9752.

TEATED JA REKLAAM

Õpetajate Lehes

artikkel@opleht.ee

Kooliteater, draamaõpetus ja festival

Anu Möttus
anu@opleht.ee

Harrastusteatrite liidu tegevjuht Kristiina Oomer on kindel, et sellist kooli, kus üldse teatrit ei tehta, Eestis polegi. Aprillis jõudsid finišini üle-eestilised kooliteatrite festivalid gümnaasiumi- ja põhikooliastmes. Algklasside festivali lõppvoor toimub 7. ja 8. mail Kehras.

3.–5. aprillini Tartus peetud gümnaasiumiastme kooliteatrite festivali finaali kohta ütleb Kristiina Oomer, et talle olid kõik need kolm päeva väga huvitavad. „Seekord sai näha palju omaloomingut ja vähe klassikalist dramaturgiat. Võib-olla on see aja märk. Lavastused olid väga eriilmelised. Paljuskki määrab selle juhendaja. Kas ta on üks trupist, st ka ise alles õpilane, või õpetaja, täiskasvanu. Silma torkab seegi vahe, kas tullakse kokku konkreetse lavastuse tarvis, tehakse n-ö projektiteatrit või tegeldakse aasta läbi stuudiotööga.

Üllatasid mitmed improvisatsioonil põhinevad lavastused, kus paistis silma noorte inimeste ehedus ja siirus. Mõned lood puudutasid nii, et panid pikaks ajaks mõtlema. Noored rääkisid sel aastal suurtest ja tõsistest teemadest: üksindusest, armastusest, inimeste suhetest, suureksaamisest, eestlaseks olemisest. Olen nõus žürii öelduga, et kooliteater on hakanud rohkem elu peegeldama.”

Teater kui õpetamise vorm

Kooliteatri tegemise juures pole konkursivõit või isegi festivalil osalemine sugugi kõige tähtsam. Ise Tallinna 21. koolis nii näiteringi kui ka draamaõpetuse tunde juhendav Kristiina Oomer arvab, et eelkõige on see õpetamise vorm, mille kaudu saab suurepäraselt arendada väljenduoskust, aga ka näiteks enesedistsipliini. „Kuigi arvatakse, et teatritegemine on pigem lärmakas, nõuab see lastelt oskust olla mingil hetkel tasa, kuulata teisi, õigel ajal oma teksti öelda.”

Kristiina Oomeril pole täpset ülevaadet, kui palju Eesti koolides draamaõpetuse tunde peetakse. „Tean, et koolides, kus tegutsevad tugevad kooliteatrid, annavad juhendavad õpetajad tihti nooremates vanuseastmetes kas tunniplaaniainena või ringitunnina ka draamaõpetust. Kuna seda ainet pole riiklikus õppekavas, sõltub kõik kooli ja entusiastist õpetaja omavaheolisest kokkuleppest.

21. koolis on draamaõpetuse tunnid gümnaasiumiosa humanitaarharus. Eelkõige on tegemist eneseväljendusoskuste arendamise tunniga. Me küll valmistame ka lavastusi ette, aga need on ikkagi kooli-, mitte festivalilavastused. Pean väga lugu kõigist teistest koolis õpetatavatest ainetest ja võin kinnitada, et mida suuremad on laste teadmised eri valdkondades, seda huvitavam on nendega koos töötada. Noored oskavad suurepäraselt oma teadmiste abil põnevaid seoseid luua, kui neile selleks võimalus antakse. On siiski üks asi, mida lapsed koolis teistes tundides üsna harva kogeda

Gümnaasiumiastme parimaks lavastuseks tunnistati Tartu Hugo Treffneri gümnaasiumi trupi HTG66 lavastus „Armastus vähendab naiste peenust ja suurendab meeste oma”.

LAURI KULPSOO foto

saavad: mingi protsessi algusest lõpuni viimine, minu arvates on see lastele väga oluline kogemus.

Teater on ühtlasi suurepärase meeskonnatöö kool. Et sünniks hea teater, peavad toimima partnerisuhted ja vahel võib trupi kujundamine võtta aastaid. Kuigi me tihti peale arvame, et kõige olulisemad on näitlejad laval, on väga tähtis ka see keegi, kes lülitab õigel ajal sisse muusika, paneb põlema või kustutab tule. Igaüks ei tahagi lavale – aga etendusele eelnevas protsessis on neilgi võimalus kaasa lüüa. Etenduse sünd on suure hulga inimeste koostöö, mis arendab ka vastutust selle eest, mida teed. Ei saa ju kaaslast ega publikut alt vedada.”

Ka nn festivalitasemel kooliteatri geograafia on Eestis õnneks lai, hõlmates kõiki maakondi. Näiteks Tartu linnas osaleb piirkonna eelvoorudes 30 trupi ümber. Küllalt palju tehakse kooliteatrit ka väljaspool kooli: huvimajades ja noortekeskuste juures, lausa mittetulundusühingute vormis stuudiotena, nagu Haapsalus T-stuudio või Tartus Noorte Teatritehas.

Koolitusi napib

„Eesti kooliteatri tugevus lähtub pühendunud juhendajatest-õpetajatest. Koolides on teatritegemine enamasti eesti keele ja kirjanduse õpetajate kanda. Juhendaja peab tundma ühevõrra hästi pedagoogikat ja teatrikunsti, suutma lavastajana oma tööst ka distantseeruda ja näha etendust publiku pilguga. Paraku on enesetäiendamise võimalused endiselt ahtakesed.

Igal aastal korraldab Eesti harrastusteatrite liit kirjandusliku teatriprojekti, millele eelneb õpetajate koolitus: kolm seminari. Omamoodi koolituseks võib pidada ka meie riigifestivali koos eelvoorudega, kus žüriisse püütakse leida teatriinimesi, kes suudaksid juhendajaid toetada ja aidata. Paljud juhendajad tulevadki kohale ka siis, kui pole oma lavastusega festiva-

lile pääsenud. Koostöös rahvakultuuri keskuse ja Eesti näitejuhtide teatritrupiga oleme korraldanud harrastusteatrite lavastajate algkursusi ja ühe kursuse ka edasijõudnutele. Aga sellest ei piisa. Draamaõpetusega peaks saama tegelda juba õpetajakoolituses. Seni on see võimalus vaid Viljandi kultuuriakadeemias huvijuhiks õppijail.”

Eesti ja vene

Riigifestivalil osalevad nii eesti kui ka vene õpilased. Samas on vene keeles mängivatele kooliteatritele ka oma iga-aastane festival „Kuldkalake” Narvas. Kristiina Oomeri kinnitusel paistavad vene trupid üle-eestilisel festivalil silma väga hea materjalivalikuga. Juhendajad on tihti saanud ettevalmistuse Peterburis ja teatrilaselt haritumad kui nende eesti kolleegid. „Ida-Virumaa puhul on vahel arutatud, kas ei võiks maakonnal olla kaks esindajat – üks eesti- ja teine venekeelne –, kuna vene trupid on seal niivõrd tugevad, et eestlased ei pääse muidu löögile. Otsustasime siiski, et ei tee erandit ja igast piirkonnast saab festivali lõppvooru ikka üks lavastus. Peale Ida-Virumaa esindasid sel aastal näiteks põhikooliastmes venekeelsed kooliteatrid ka Tallinna ja Pärnut.

Mullu võitsid Narva koolinoored gümnaasiumiastme *grand prix*’ äärmiselt tervikliku etendusega, kus oli olemas kõik: hea lugu, lavastus ja näitlejad. Sel aastal olid nad väljas hoopis teistsuguse, väga poeetilise kavaga, milletaolisi eestlased harva teevad, ja kui ka teevad, siis välja kukub see kuidagi hoopis teistmoodi. Kultuuride erinevus, mis paistab ka teatritegemisel silma, ainult rikastab meie kooliteatri pilti. Ja kuigi eesti laste vene keele oskus pole kahjuks kiita, kuulatakse teiste etendusi huviga. Oleme seadnud eesmärgiks, et lavastuse sisust oleks ka eestikeelne kokkuvõte nimg nooremastmes ka vastupidi – et lapsed saaksid aru, mis laval toimub.”

Gümnaasiumiealistele toimus üle-eestiline kooliteatrite festival sel aastal juba 27. korda. Ei Baltikumis ega põhjamaades ole ühtegi teist analoogset festivali, mida peetaks igal aastal. Kristiina Oomer usub, et kooliteatrite praegune väga kõrge tase on seotud regulaarsete festivalide süsteemiga, kus ka eelvoorudel maakondades on alati tublid korraldajad ning hea žürii, kes annab nõu ja tagasisidet.

See, kas festivalil üldse *grand prix*’d välja anda, on olnud korduvalt arutelu teema. Tänavu seda siiski veel tehti. Tunnustust tuleks muidugi jagada ja seda ka tehakse, aga suund on selle poole, et poleks enam reastamist, vaid kuulutatakse välja laureaadiid.”

Kui gümnaasiumile mõeldud festivali toimus SA Eesti Teatri Festival korraldusel teist korda järjest Tartus ja jääb sinna ilmselt järgmisekski aastaks, siis põhikooli ja algklasside festivalid rändavad. Keskastme kooliteatrite festivali lõppvooru peeti näiteks sel aastal Kärdlas, mullu Karksi-Nuias ja tunamullu Kohtla-Järvel.

Aitäh õpetajatele

Eesti kooliteatritele on omane tugev ühtekuuluvustunne, millele festivalid tuge annavad. Kohti, kus esineda, pole vähe. Lisaks riigifestivalile on Betti Alveri luulepäevad, Põhjafestival ja Lõunafestival, „Kuldkalake”, Tartumaal Mitteteatrite festival, Tallinnas algklasside „Krõf” ja „Kanutiaia kann”, Saaremaal miniteatrite päevad, „Savilind” erivajadustega õpilastele...

Harrastusteatrite liidu nimel ütleb Kristiina Oomer aitäh kõikidele kooliteatrite juhendajatele. „Suur tänu ka koolidele, kes on lubanud tunniplaani draamaõpetuse ega ole kartnud, et kui võtta õpilaselt ära tool, laud ja tahvel, läheb kõik käest. Aitäh maakondadele, kelle õlul on suurel määral festivali eelvoorude korraldamine. Ka riik toetab meie tööd – küll mitte haridus-, vaid kultuuriministeeriumi kaudu.”

„Kooliteater 2009” finalistid

■ **Harjumaa.** Keskaste (KA): Jõelähtme rahvamaja Kostivere laste teater Spinelli, „Tähetüdruk”, juh Kersti Laanejõe; gümnaasium (G): Jüri G kooliteater, „Toidu keel” (omalooming), juh Ingrid Pukk.

■ **Hiiumaa.** KA: Kärkla nukuteater, A. Tolstoi „Kolm karu”, juh Piret Põllu; G: Kärkla kultuurikeskus, „10/12” (E.-E. Schmitti „Oscar ja Roosamamma” ainetel), juh Mari Paestüld.

■ **Ida-Virumaa.** KA: Narva laste loomemaja teatristuudio 16. Tuba, K. Korolev „Metalli lapsed”, juh Vitali Katuntsev – *grand prix*; G: Kohtla-Järve Järve G, „Õnnest ja ebaõnnest”, juh Tatjana Kundozjorova.

■ **Järvamaa.** KA: Järva-Jaani G 2.–8. klassi näitetrupp „Punamütsikese mix” (E. Kaljula ja I. Tera näidendite ainetel), juh Anni Kasemägi; G: Paide ÜG, „Kahe maailma vahel” (autor Paide ÜG õpilane Liina Leinberg).

■ **Jõgevamaa.** KA: Voore PK näitering, „Kartes ja oodates”, juh Eve Koch ja Mare Maasik; G: Jõgeva G teater Liblikapüüdjad, I. Krõlov „Õppetund tütardele”, juh Lianne Saage-Vahur.

■ **Saaremaa.** KA: Orissaare G, „Uljas neitsi”, juh Mare Noot; G: Saaremaa ÜG Krevera, kompositsioon Shakespeare’i tekstide ja tuntud laulusõnade põhjal „Oh ei me ole Romeo ja Julia”, juh Rita Ilves.

■ **Läänemaa.** KA: Haapsalu MK teatriklass, „Omadega sees” (ühistöö), juh Triin Jugapuu; G: T-Stuudio, „Surutis” (ühistöö), juh Evelyn Uisk.

■ **Lääne-Virumaa.** KA: Rakvere linna AK 5. kl näitering, J. Viiding, T. Rätsep „Olevused”, juh Tiina Rumm; G: Rakvere RG laulu- ja mänguselts Karla, „Stsenarium” (omalooming), juh Tiina Kippel; Rakvere linnanoorte näitetrupp, Svetlana Aleksijevits „Tuleviku kroonika”, juh Tiina Rumm.

■ **Põlvamaa.** KA: Põlva linna draamastuudio, „Haldjatants”, juh Helje Põvvat; G: Noorte eksperimentaalteater, „Põõning”, juh Rivo Veski.

■ **Pärnumaa.** KA: Pärnu vene G, V. Olšanski „Kolmeteistkümmes täht”, juh Jelena Kuvšinova; G: Pärnu Koidula G „Kes on süüdi?” (rühmatöö), juh Hendrik Elstein, Ebe Saarna.

■ **Tallinn.** KA: Lasnamäe G, N. Teffi „Eksam”, juh Irina Tomingas; G: Tallinna RK, „Imaginaarne eksistents”, juh Liisi Tegelman.

■ **Tartu.** KA: Tartu kesklinna K, „Lugusid loomadest” (kasutatud E. A. Poe novelle ning dokumentaalmaterjale), juh Lennart Peep; G: HTG trupp HTG66, Eelmaa, Vahing, Sirgmet, „Armastus vähendab naiste peenust ja suurendab meeste oma”, juh Marit Sirgmet – *grand prix*; HTG 11. klasside näitering Mõrvaroravad Kapiitlisaalis, Merike Reiljan „Ausa inimese maja”, juh Kristjan Kaljusaar.

■ **Valgamaa.** KA: Tõrva G, „Kummistuste loss”, juh Eve Valliste; G: LMT stuudio Naeratus, A. Kivirähk „Kalevipoeg”, juh Liy Teras.

■ **Viljandimaa.** KA: Viljandi Valuoja PK, „Ära viska mind ära”, juh Kristiina Tropp; G: Viljandi MG „REC/DELETE?”, juh Andres Linnupuu.

Võrumaa: KA: Pikakannu PK, K. Tšukovski ainetel „Täitsamees”, juh Kadri Kronberg; G: Papa Kreutzwaldi õueteatri noortetrupp, Mart Usin „Glemm kaputt”, juh Mart Usin.

Algastme finaali on alles ees.

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed.

Toimetust jätab endale õiguse vajadusel kaastöid lühendada. Toimetust ei tagasta kaastöid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM.

Üldinformatsioon, reklaam: MARJU VEIKAT 683 3110. Faks: 683 3111. Levi: Expresspost 617 7717.

AADRESS: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. E-post: artikkel@opleht.ee. Internetiaadress: http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: KRISTI HELME 683 3112, RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118, ANU MÖTTUS 683 3119, ENE PAJULA 683 3115, SIRJE TOHVER 683 3120.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. Arvutitladu, korrektuur: ANNE RUMMO 683 3122.

VÄLJAANDJA: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

TRÜKK: AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. Tellimise indeks 69783.

TOIMETUSE KOLLEGIUM: Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Edgar Krull, Agu Laius, Rain Mikser, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik, Marika Veisson.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse teise sambaga. Sõnumeid toimetust ei honoreeri.

